

FINTA ISTVÁN

NÉGY,
MÉGIS EGY

A borítólap kép címe:
A hegyekkel körülvett Kisbárcány látképe

A
NÉGY, MÉGIS EGY
című kisregényt írta:

FINTA ISTVÁN

1960-1970-es években,
Balatonkenese-Üdülőtelepen

A kötet tartalmát a korabeli gépírásából
átírta és kiadásra szerkesztette:

leánya, *Finta Katalin*

2017. október 17-től 25-ig

Ez a történet, az első világháborút megelőzően kezdődött, mikor Brassó csak olyan negyvenötezer lakosú, közepszerű városnak számított; harmadrészben szász, harmadrészben román, és harmadrészben székely és magyar lakossággal. A szászság egy tömbben a középső részt, a magyarok a szélső területeket, a románság a hegyek közé benyúló Bolgárszeget vallotta magáénak.

Területe azonban jóval meghaladta a hasonló városok nagyságát, amit az jelez a legjobban, hogy négy vasútállomás is volt: a főpályaudvar, helyi elnevezés szerint a nagyállomás, Brassó-Epreskert, Brassó-külváros, és Brassó-Bertalan. Hozzájárult ehhez a kis, keskenyvágányú vasút, közismert nevén a „trámvájn,” mely a Főtértől a hosszú Kapu-utcán végig Derestyén át Hosszúfaluig vezetett. A három kocsiból álló apró szerelvényt egy fával fűtött, szikrát, füstöt okádó, pöfögő kis gőzmozdony vontatta olyan zajjal, hogy percekig zörögtek utána az ablakok.

Villamosnak, autóbusznak akkoriban még csak híre, nyoma sem volt. Nem volt könnyű a nagy területet belepő város távolabbi részeibe eljutni. Akkoriban sem telt mindenkinek saját lóra, kocsira, vagy bérkocsin furikázni is gondot jelentett, de az élelmesebb diákság még azt is meg tudta oldani. Ha a nagyállomás tájáról Bertalanba kellett eljutnia, belopózott a peronra, természetesen jegy nélkül; felugrott az induló vonatra.

Ha közeledett a kalauz, oltalmat nyújtott az a bizonyos hely, ha elcsípték, a bírságot nem lehetett rajta behajtani, mert egy vasa sem volt; nevet és olyan címet diktált be, hogy azt még a Holdon is nehéz lett volna megtalálni. Nem tehettek mást, mint hogy kidobták az első megállóhelyen; a markába nevetett, hiszen éppen oda akart jutni; csak akkor fizetett rá, ha tévedésből a gyorsra szállt, mert a kidobásra csak a botfalusi, vagy a földvári állomáson kerülhetett oda, ahonnan jó félnapba került, míg gyalog visszajuthatott.

A városi kisvasút egyenesen kitűnő alkalmatosságnak bizonyult, hogy ne kelljen a gimnáziumba gyalog járni. Ha a kalauz az első kocsiban végezte a kötelezettségét, akkor az utolsóra ugrott fel, vagy éppen fordítva; s ha mégis veszedelem fenyegette, egyszerűen kiugrott a lassan haladó járműről.

Az is ismeretes mindenki előtt, hogy Brassó Európa legszebb fekvésű városa, a termékeny Barcaság nevű fennsík szélén szoros a hegyekhez simulva épült.

A hegyek közül is kiemelkedik a kétezer métert is megközelítő Cenk; cukorsüveg alakú csúcsával uralkodik a környék fölött; még onnan is messzire tekintett a millenniumkor emelt több méter magas Árpád szobor.

A városfelőli oldala olyan meredek, hogy az alulról felnézőnek majdnem kitörik a nyaka, ha az emlékművet látni akarja, ha pedig annak a talpazatáról eldob egy követ, fél, hogy az alatt meglapuló házak tetején betörheti a cserepet.

A hegyoldalt sűrű erdő borítja; a fák között gondozott szerpentin ösvény vezet fel a csúcsig: ideális sétahely a szerelmes pároknak. Hogy teljes legyen a kép, a város közepén is emelkedik egy szerényebb hegyecske, a Fellegvár, ahonnan olyan szépen hangzik alá esetenként a „gyere, gyere haza baka” szövegű takarodó; jelezve a lakosságnak, hogy elkövetkezett a pihenő idő. A várban, mely teljes épségben van, a kettős közös gyalogezred egyik százada állomásozik.

A kirándulóhelyek egyenesen elragadó szépségűek. Derestyénnél kezdődik a Tömösi-szoros, hol a két szemközti hegyóriás úgy összeszorítja a völgyet, hogy a kis patak, országút, és a vasút csak nehezen fér el köztük, csak Predeálnál lesz tágasabb a tér.

A második oldalon a Tölcsvári-szoros közelíthető meg, ahol a Bucsecs és a Királykő úgy összeszorítja a völgyet, hogy még a vasút sem fér el köztük. Útközben az utas nem mulasztja el felmászni Barcarozsnyó mellett emelkedő kisebb hegy tetejére, ahol még teljes épségen van a vár. Ennek nevezetessége a kút, mely a csúcstól le a falu szintjéig leér.

A kirándulók öröme a közepén lecsüngő kábel minden tíz méterén egy villanygő van, így könnyen megállapítható a kút mélysége. A diákság leginkább a hang terjedési sebességére kíváncsi; nagyobb köveket dobálnak le, lesik a hang jelentkezését. Gyakran megesik, hogy a kő útközben végez néhány lámpával.

Mégis a legszebb kirándulás, ha a Bolgárszegen végig, a katonai lőtérig gyalogolunk; ez a nagytömegű, kétezer métert is meghaladó Bucsecsnek közvetlenül a tövében van.

A diákok előszeretettel lopóznak be a lőállásokba, és ha a lőlapokhoz hozzájutnak, ceruzával, a találatokkal megegyező lyukakat fúrnak a legnagyobb értéket jelentő fekete középkörbe; ez lövészetkor a katonáknak sokat jelent. Néha megesik, hogy a baka csak ötöt lőtt, de hat-hét találatot is találnak. Azt sohasem mulasztják el, ha a városban lövészejelvényes katonával találkoznak, hogy odakiáltsák:

- Vitéz úr! Meg se köszöni, hogy „sicbojtot” szereztem magának. Hány tízest talált?

Brassó legnagyobb nevezetessége mégis a vízmű volt, az üdítő víz mind a havasi forrásokból volt levezetve. A brassói vajaskiflit, melyből abban az időben egy piculáért hetet adtak, más városokéval össze sem lehetett hasonlítani.

A pékinasok óriás kosarakban hordták a gyakorlótérre, hogy a katonák „lénungja” teljesen arra fogyott el, nem maradt a babájuknak képes levelezőlapra. Aki pedig a „Gábel”-ben, vagy az „Édeslyuk”-ban flekkent, vagy fátányérost evett ugyancsak húszfilléres árban, az mindig visszavágyott Brassóba.

++II++

A nagyállomással szemben, a Háromszék irányába haladó műút szemközi oldalán egy nagy kőolaj-finomító üzem állt. Természetes volt ennek a következménye; az egész környéket petróleum illattal árasztotta el, ami nagy hatást gyakorolt a környező telekárakra; a módosabb építkezni szándékozókát messzire elriasztotta. Ott csak a telep munkásai és a vasutak munkásai építettek kis virágoskertekkel övezett apró család-házakat; a petróleum szaga és a virág illata egyesülése bizony csak büzt eredményezett. A hegyek közelében ugyan magasak voltak a telekárak, a vagyonosok mégis ezt a tájat keresték.

Ez volt az oka annak is, hogy Istvánffy Péter, vegyészmérnök, a gyár egyik vezetője, szintén a Cenk alatt építtetett egy tágas villát, nagyra ugyan nem volt szükségük, mert csak aludni jártak haza; ugyanis a felesége is ugyanott volt alkalmazásban, mint titkárnő. A tágas ház így egész napon át az egyetlen fiacskájukra, Istvánra maradt; érthető, hogy az kissé zabolázhatatlannak volt nevezhető. Ki is vívta magának a környéken a zsvány, és betyár címeiket. Összes rombolás, csínytevés minden esetben Istvánkához visszavezethető. Főfegyvere a gumipuska, csúzli, áldozatai nemcsak a káros, hanem a hasznos, kedves éneklőmadárkák voltak. A Cenk oldal sűrű erdeje tele volt rigókkal, fülemülékkel.

Közvetlen szomszédjuk Bene Zsigmond gimnáziumi tanár volt, hasonló házzal és kerttel. Ez megmagyarázza azt is, hogy Ivánnal nem a legideálisabb viszonyban voltak; a szülők helyett leggyakrabban ő kísérelte meg a fegyelmezést; ez nem sok eredményt ért el, habár néha alaposan el is páholta. Később, mikor a fiú a gimnáziumba került, közelebbi, de nem jobb lett a kapcsolat; azt, hogy a gyerek eszes, és rendkívül tehetséges, ő is elismerte. A tanár özvegy volt, felesége csak egy kislányt hagyott neki hátra.

A hároméves apró, szösze: Behe Katalin, akit ugyan egész életében sohasem szólították így, hanem Szöszi, Csöpi néven ismerték, csak idegenek szólították néha Kata, vagy Kató néven. Ivánhoz hasonlóan napközben egyedül volt, mert Ánika, a román cselédjük nem sokat törődött vele, aki a felügyeletet teljesítettnek tudta azzal, hogy bezárta a kaput. Kataka így csak a rácsos kerítésen át tekinthetett ki a nagyvilágba.

Valóban ez volt a napi főfoglalkozása; Szöszi fejecskéjét odaszorította a rácshoz, és vágyakozva leste a szomszéd nagyfiút, de az méltóságán alulinak tartotta, hogy hozzá leereszkedjék. Nagyot változott a helyzet, mikor a gyümölcs érni kezdett. Habár az ő kertjükben is bőven volt található, de a szomszédé mindig édesebb; természetes következménye ennek, hogy az eperérestől kezdve dióverésig rendszeres látogatója volt naponta Csöpinek, ugyanis ő mindig ezen a néven szólította, hogyha felnő, feleségül veszi; amit ő természetes, hogy készpénzként könyvelt el.

Az apa erről semmit sem tudott, de sejtette, hogy valami ilyen okból fogy a szokatlanul gyorsabban kertjéből a gyümölcs. Kérdegette is Katakát, de a kislány a világért sem árulta volna el a lovagját. Mikor nem volt érőben semmiféle gyümölcs, a látogatás is szünetelt. A kis szöszi csak a rácson át szemlélhette a jövő-menőket, vagy a távolban más nagyobb gyerekekkel hancúrozó hűtlen pajtását; korán beletanulhatott a féltékenykedésbe. Ahogy nőtt, úgy jött rá, hogyan lehet a barátját látogatásra bírni; nem mulasztotta el tehát, hogy a rácson át ne kiáltsa:

- Iván! Már érik a ringló, vagy a korai körte.

Elérkezett az idő, hogy Iván a gimnáziumba, Kata a polgári iskolába járt, de a középiskola magasabb osztályait taposó nagy diáknak még nehezebb volt letekinteni egy polgárista csitrire, mert ő már nemcsak a hasonlókra figyelt, de idősebb szépségeket is nézegetni kezdte.

A nyári látogatás mindig megmaradt; az igaz, nem csak a gyümölcs, de a puszik is édesebbnek tüntek; sőt, az érettségi idején már határozottan csóknak lehetett nevezni. A szigorú apa miatt Katának még mindig a zárt kapu mögött kellett tartózkodni, csak onnan láthatta, hogy lovagja igen gyakran más lányok körül legyeskedik. Ez már végtelen keserűséget okozott neki.

Iván az érettségi után a kolozsvári egyetemen folytatta a tanulmányait; Kata ugyanakkor a sepsiszentgyörgyi tanítóképzőbe iratkozott be. Lassan a csitriből nagylánnyá kezdett alakulni, mégpedig a szokottnál jóval előnyösebb formát kapott; ez az ifjúvá serdült lovag érdeklődését is mindig emelte. A szünetek alatt már komoly udvarlónvá alakult, de nem tudta meggyőzni a más szépségek iránt tanúsított érdeklődését sem. Természetesen a következmény apró összeveszések és kibékülések sorozata lett.

Végre, elkövetkezett az utolsó vizsga, Iván először láthatta leírva, hogy Istvánffy Iván úr a középiskolában a magyar nyelv és irodalom, valamint a német, román, angol és francia nyelvek oktatására képesítést nyert. Mint brassói gyerek, már kiskorában beszélte a német és román nyelvet, az iskolában csak az angolt és franciát kellett hozzá tanulnia.

Ezt a külső megjelenése is bizonyította. Abban az időben a szülők az életbe lépő csemetéjüknek zsakettet, és csíkos nadrágot szabattak, a kiegészítő hímezett mellényt, már valami tündérke készítette el; Ivánnál természetesen szöszikéje nagy titokban, nehogy a szigorú apa észrevehesse. A nagykorúságot jelző ruhadarabokhoz neki csak egy görbített törökmeggyből hajlított sétabotot, egy papírszopókás szivart kellett beszerezni ahhoz, hogy az esti korzón az ifjú szépségeket elkápráztassa.

++III++

Kató egy alkalommal nagyobb bevásárlásra indult; a távolabbi Kolostortutca felé vette az útját, mert ott voltak a jobb üzletek. Az volt az oka, hogy a következő nap lesz a születésnapja. Nagy lakomát fog rendezni. Szándékát még apjának sem árulta el; tudta, hogy ő is azért titkolózik, hogy őt valami érdekes ajándékkal meglepje. Úgy érheti legjobban a célját, ha hazulról Fellegvár alatt, a Postaréten vág át. Már messziről felfedezett egy most végzett daliát, aki ellenkező irányba nézett. Ennek az volt a magyarázata, hogy közelebb érve, felismerte, hogy a dalia Iván, aki őt nem vette észre, annyira lekötötte a két csitri szemügyre vétele. Valamit szolt is hozzájuk, mikor előtte elhaladtak, mert azok hangosan nevetve, viháncolva siettek tovább. Iván hosszasan tekintett utánuk.

- Csak el ne nyeld szemeddel azt a két fruskát!

- Bocsáss meg, Csöpikém! Nézni csak szabad?

- Igaza van apukámnak. Megbízhatatlan vagy!

- Ne hidd! Én egyedül, kizárólag csak téged szeretlek.

- Bolond az, aki azt el is hiszi, mikor az én szemem láttára, csakhogy el nem nyelted epedő pillantásokkal azt a két vihogót. Annyira csodáltad, hogy engem, az állítólagos szerelmed még csak észre sem vetted!

- Csöpikém! Nyuszikám! Katakám! Hallgass meg! - visszatartani akarta a lányt, aki tova akart sietni. - Hagyd! Sietek!

- Csöpike! Várj! Mindent megmagyarázok! Te is nemrégén tanultad az irodalomból, hogy „szép, ami érdek nélkül tetszik,” arról nem tehet egy fiatalember, ha egy szép arc, remek termet, vagy egy jól szabott boka leköti a figyelmét, de ez csak arra jó, hogy meggyőződjön arról, hogy te minden téren különb vagy.

- Mese ez, fiatalúr! Most, hogy rajtacsíptelek, nem is hiszem. Haragszom. Ne is lássalak többé!

Iván elkapta a tovaindulónak a kezét.

- Várj! Bizonyítok!

- Arra a bizonyításra kíváncsi vagyok.

- Először nézd meg ezt az okmányt. Ez bizonyosság arra, hogy mint öt nyelven tudó középiskolai tanár, el tudok tartani egy asszonyt. Tehát feleségül veszek.

- Már akkor, ha hozzád megyek, mert én nem szorulok a te eltartásodra, én is bizonyítani tudom, hogy megszereztem az oklevelet. Megbízhatatlan férjjelöltnek tartalak.

- Hogy komolyan beszéltem, meggyőződhetsz, ha ezt is megnézed!

Egy kis ékszereteket nyújtott át.

Kató ámulva szemlélte: egy csodálatos briliáns fejű, nagy értékű gyűrűt látott két karikagyűrű között. Fel is próbálta azokat egymás után az ujjára; érdekesnek találta, hogy kettő azokból pontosan az ő ujjaira van szabva.

- Nézd, hogy mi van azokba vésvé!

Kata fokozott érdeklődéssel olvasta: „Iván, 1914 és Katalin 1914.”

- Azért mégis gazember vagy. Sőt, még így fokozottabban vagy bűnös, azt hiszed, hogy egy menyasszony beleegyezik, hogy a vőlegénye más lányok bokájában gyönyörködjön? Még most, egyszer megbocsátok!

- Ezt pecsételd meg egy forró puszival!

- Hogyisne, éppen itt, ahol a fél Brassó láthatja... Az lesz a büntetésed, hogy ezt csak akkor kapod meg...

- Akkor nem kell sokáig várnom, mert az holnap lesz.

- Hogy-hogy?

- Úgy, hogy holnap lesz az a nap, mikor megkérem a zord apától ezeket az édes kis kacsóidat... Én tovább várni nem tudok.

- De én úgy félek. Azt te is jól tudod, hogy apám nem nagyon rajong érted.

- Azt én is nagyon jól tudom, sőt, meg is értem. Éppen azért jó, hogy most találkoztunk. Biztos vagyok abban, hogy te holnapig jól előkészítetted a talajt...

- Jól van, megígérem, te rosszsont... Viszont már jogot érzek, hogy megtiltsalak neked minden érdek nélküli gyönyörködést is; minden ilyen fajta ezután szigorúan tilos! ellenértékül megígérem, hogy olyan leszek, hogy nem is fogsz ilyesmire kíváncskozni. Most ne kísérj el, sietek! Úgy vásárolok, hogy téged is meghívhasalak vacsorára.

Gyors léptekkel haladt célja felé; nemsokára már visszafelé jött. Otthon az apja nevetve szemlélte a nagy batyut.

- Minek nekünk, kislányom, ez a sok minden, hiszen csak ketten vagyunk!

- Ma még igen, de sohasem tudjuk, hogy mit hoz a jövő... Úgy látszik, hogy még azt sem tudod, hogy mi lesz holnap.

- Meg fogod látni, hogy én sem feledkeztem meg arról. Hogy feledkének meg az én egyetlenem születésnapjáról?

- De mindig megkérdeztek tőlem, hogy mire vágyakozom, hátha most is szeretnék valamit kapni?

- Ha csak megtehetem, ígérem, hogy megkapod!

- Biztosan mondom, hogy megteheted, ha igazán szereted a kis Szöszikédet! - Hízelegve szorult az apjához. - Ígéretedet kötelezőnek veszem.

- Te lány, kezd nekem gyanús lenni a dolog. Te vendéget hívtál holnapra, azért ez a nagy bevásárlás...

- Tudod te is, hogy a szülei Kolozsvárra utaztak; szegény odahaza kuksolhatna holnap, egyedül...

- Már tudok mindent, te Ivánt hozod a nyakamra, pedig tudod...

- Ne mondd ki! Azt akarod mondani, hogy léha, megbízhatatlan, hogy sohasem lesz komoly ember. Pedig tévedsz. Ő most már komoly férfi, és őstől egy helyen fogunk tanítani.

- Ez annyit jelent, hogy ti már döntöttetek is, tudtomon kívül, ellenem esküdtetek.

- Ne hidd azt, apukám, de tudtuk, hogy te nem akarsz kislányodnak szomorúságot okozni, éppen a születésnapján...

- Mindjárt sejtettem, mihelyt hízelegni kezdte. Beismerem, hogy nem a legszívesebben teszek eleget az ígéretemnek, de azt valóban jól sejtetted, hogy én nem tudok szomorúságot okozni az én egyetlen Katakámnak. Az is való igaz, hogy én őt léhának, felelőtlennek tartom, ezt bizonyította az egész eddigi élete. Mégis, azt is tudom, hogy a fiatal ki szokta tombolni magát. Lehet, hogy ez a korszak nála már elmúlt, vagy legalább is szünőben van. Azt is tudom, hogy okos, értelmes fiatal, aki az életben már sokra viheti. Azt is kijelentem, hogy jaj lesz neki, ha én ezekben a boldogságtól ragyogó kék szemedben valaha is miatta könnyeket pillantanék meg, melyeket ő okozott.

- Úgy féltem ezt neked bevallani, mert nagyon jól sejtetted, hogy egy kicsikét ellened esküdtünk, őt meghívtam holnapra, vacsorára, bízva, hogy te nem tagadod meg a legszebb születésnap ajándékot, amit tőled kérni fog.

Nem sok az, csak egy haszontalan vőlegény; de akit a te Katakád így is már hároméves kora óta nagyon szeret; és ő is hasonlóan érez; tudtuk, hogy nem fogsz a boldogságunk útjába állni.

- Ravasz vagy, és mint mindig, legyőztél; hozzáadlak feleségül.

- Köszönöm, köszönöm, drága, egyetlen, jó, aranyos apukám.

Nyakába ugrott, összecsókolta, és körültáncolta a szobát.

- Apukám! boldog vagyok, nagyon, de nagyon boldog.

- Gondolom, és megértem, mert én is voltam valaha fiatal. Sőt, azt is elismerem, hogy nem értéktelen ember. De neked is el kell ismerned, hogy ne legyen jogom az aggodalomra... Egyedül az nyugtat meg, hogy náladnál csinosabbat, szebbet, jobbat sehol sem találna. Remélni merem, hogy valóban boldogok lesztek. A szerelem néha csodákra is képesíti az embert.

++IV++

Pár nappal az eljegyzés után kitört az első világháború; Iván is megkapta a behívót. Mivel katonai egyéves szolgálatát elvégezte, ott kijárta a tisztiiskolát, mint zászlós, szép extra ruhásan, kardcsörgetve sietett szabadidejében a menyasszonyához, neki, mint délceg katona, még jobban tetszett. Mindketten állandóan sürgették az esküvő napjának mielőbbi kitűzését, de az apa, talán abban bízva, hogy az idő még szét is választhatja őket, valami ürüggyel késleltette az esküvőt. Még mindig nem bízott teljesen, habár most kifogástalan volt a vő viselkedése. A háború, mint azt mindenki hitte, csak rövid ideig tarthat. Végül mégis a fiatalok győztek, egy hónappal későbbre kitűzték az esküvő napját; a közbeeső idő kellett a kelengye összeállításához. Abban az időben ez mindig nagyon fontos volt.

Ekkor már mindig úgy összesimulva jártak mindenfelé, mint férj és feleség, sőt, Iván úgy is akart élni, mint férj, de Kató kitartóan ellenállt. Két nappal a kitűzött idő előtt csak ketten maradtak otthon, mert apjának egy értekezletre kellett menni. Ketten maradtak. Természetes, hogy nem sokat beszéltek, mert csókolózás közben nem nagyon lehet, és aki volt fiatal, az megérti, hogy ők is megfeledkeztek magukról; István gyöngéden erőszakoskodott, csak két nap van az esküvőig, így Kata sem tudott tovább ellenállni; megtörtént, aminek még nem lett volna szabad megtörténni.

A következő napon a Postaréten át igyekeztek hazafelé. Iván közölte, hogy megalakult a menetzászlóalj. Ez nem jelent még sokat, mert még hetekig itthon gyakorlatoznak.

Ő az első század negyedik századának a parancsnoka, hatvan emberrel rendelkezik. Remélhetőnek tartották, hogy az indulás előtt még együtt lehetnek, mint férj és feleség.

Fogadkoztak, hogy gyakran írnak egymásnak. Ezzel is bizonyítva, hogy örökre hűségesek lesznek egymáshoz.

A közeli Fellegvárból időnként hallatszottak a katonai kürtjelek; Iván nevetve ismertette azoknak a bakák által költött jelentését. Azok eléggé tréfások voltak:

*= „Kelj fel katona, megfőtt a zupa!”

** „Hol az istenben vagy napos?”

== „Futó, futó lépés!”

Nevetve sorolt fel Iván még vagy húszat, mikor egyszerre megint harsant a kürt:

- És ez mit jelent?

- Ez bizony nagyon sokat azoknak, aki a laktanyától távol van; most rohannia kell, hogy visszatérjen a körletébe, mert ez a második közös ezred riadójele.

- „Alexander regiment von Ruszland numeró zvei!”

Ilyenkor teljes felszereléssel gyorsan sorakoznak. Valószínű, hogy éjjeli gyakorlat lesz, így alvásra ma nem is gondolhatnak. Jóformán meg sem magyarázhatta, mikor távolabbról, a honvéd laktanyából hangzott valamivel gyengébb erősséggel a kürtjelzés.

- És ez? - kérdezte Kata.

- Ez a mi riadónk jele:

- „Lányok, lányok a faluba!

Csak oda sorakozzatok, hol a parancsnokotok áll! futó, futó lépés!”

- Vagyis annyit jelent, hogy most még csak haza sem kísérhetlek, rohannom kell, hogy még át is tudjak öltözni komiszba... valószínű, hogy közösen rendezzük az éjjeli gyakorlatot a hegyek között, mi leszünk az ellenség... Holnap majd elmesélem, hogy-, s mint volt. Most azonban pusztít a bácsinak!

Az sem baj, ha a fél Brassó látja is; nekünk már szabad!

Valóban forró csókkal búcsúztak el, de arra egyikük sem gondolt, hogy az búcsúcsók. A lányka sajnálkozva gondolt arra, hogy szegény István egész éjjel botorkálhat a hegyek között. A valóságban igazán a hegyek közé indult, de nem egy éjszakára, mert két óra múlva már a nagyállomásról indult a vonat, a menetzászlójával a harctér felé; menyasszonyával még csak közölni sem tudta az indulási időt.

Reggelinél az apja bosszús hangon mondta:

- Nos, a Kárpátokban újra elpáholták valamelyik híres hadvezérünket.

- Ezt honnan tudod, Apukám?

- Itt van a Brassói lapokban a harctéri jelentés:

- „Csapataink az Uzsoki-szorosnál kitértek az ellenséges túlerő elől. Az ellenségnek nagy veszteséget okozva, terv szerint olyan előkészített állásokba vontuk vissza, ahonnan előtörve, röviden megsemmisíthetjük a támadókat.”

- Te mit gondolsz? Mi lesz a következmény?

- A megszokott. Mindenünnen oda dobják a tartalékosokat, hogy a rést betömhessék. A csatát veszített vezér elvonul Tátralomnicra üdülni, az új parancsnok ellentámadásra vezeti az új, gyorsan összegyűjtött csapatokat. Ez már meg is kezdődött; az éjjel innen is, mind a két ezredtől útba indították a készen lévő menetzászlóaljakat.

Csak, amikor a lánya hangtalanul összeesett, ébredt arra, hogy akaratlanul milyen kíméletlen volt. Érhető, hiszen a vőlegénye egy nappal az esküvőjük előtt, abban a csapatban volt, amelyik az éjjel olyan helyre indult, ahonnan nem biztos a visszatérés, és még csak el sem búcsúzatott tőle.

Az ájult kislányt igyekezett eszméletre téríteni, de az csak nagyon sokára sikerült. Vigasztalni próbálta, de csak összefüggéstelen feleleteket kapott. Mikor másnap reggel látta, hogy lázas, és összefüggéstelenül beszél, elhívta barátját, egy hírneves orvost, aki sokáig vizsgálta, végül kijelentette:

- Barátom! Ne ijedj meg, és főleg ne haragudj azért, amit nem indokol csak az, hogy a vőlegénye a harctérre ment; az most megszokott, nem váratlan eset. Ezt csak azzal lehet megmagyarázni, hogy ezen felül más is közrejátszott. Alaposan megvizsgáltam, és megállapítottam, hogy a fiatalok nem várták be az esküvő napját. Ez még nem bizonyíték, ilyenkor még nem állapítható meg, hogy másállapotos lett-e? Azonban az okozhatta a félelmét, hogy ez lehetséges.

Nyomatékosan figyelmeztetek arra, hogy, ha úgy volna, nehogy éreztesd vele, mert az végzetes lehetne. Nagyon gondos ápolásra, és még több, nagyobb szeretetre van szüksége. Én majd gyakran benézek, figyelni fogom, és bízom abban, hogy baj nélkül kiheveri. A lényeg az, hogy még csak célzást se tegyél arra az esetre...

A barátja eltávozása után mégis felháborodott, és különösen Ivánra haragudott nagyon.

Aztán lassan meggyőzte magát, hogy ami bekövetkezett, abban legalább ő is ugyanolyan mértékben hibás: közvetlenül az esküvő előtti napon, kettesben magukra hagyta őket. Saját magáról tudta, hogy ilyenkor a fiatalok már könnyen ragadtatják felelőtlen cselekedetre magukat.

Arra is rádöbrent, hogy a lányka hároméves korából úgy szólva gyermek-pajtások nélkül, elzárva nőtt fel, mert ő egyedüllétre kényszerítette. Már azon sem csodálkozott, hogy Ivánt olyan nagyon megszerette, hiszen csak egy gyerek volt, akit láthatott. Már az is érthető lett, hogy miért fogyott mindig olyan gyorsan kertjében a gyümölcs; pajtáskodtak, együtt fogyasztották el. Hogy Iván szerelmes lett, az természetes, egy ilyen kedves és szép teremtésnek nem sok fiatal tud sokáig ellenállni. Iván nagy betyár volt kiskorában? Milyen mód lehetett volna, mikor ellenőrzés nélkül nőtt nagyra. Hogy nagydiák korában kissé megkötyagosodott a sok csinos csitri láttára? Hiába tagadná, valaha ő is percek alatt halálosan szerelmes tudott lenni. Az is előttük lebegett, hogy Iván bármelyik pillanatban indulhat a veszedelembe, így a boldogságukra csak rövid idő állt rendelkezésre. Mindez tökéletes magyarázatot ad a két nappal ezelőtt történetekre. Abban biztos volt, hogy csak akkor történt, mert előzőleg sohasem volt alkalom rá.

Erősen elhatározta, hogy még csak nem is sejteti vele, hogy tud valamit. Az a lényeg, hogy Kató talpra álljon. Még, ha be is igazolódik, amit az orvos sejt, sőt, valószínűnek tart, az sem baj, mással is megesett, sőt, ebben a zavaros napokban sokakkal, hasonló eset...

Nagyon gondosan fog figyelni rá, fokozottabban fogja óvni, szeretni, ha úgy hozza a sors, az unokáját is.

++VI++

Öt hét múlt el, míg Katót újra egészségesnek lehetett mondani. Már betegsége alatt megfigyelte, hogy az apja az ismert szigorú apából engedékeny szerető apává változott, olyan szülővé, mely után mindig vágyott. Eddig mindig árvának érezte magát, most már nem az. A deresedő, idős ember gondolkozása egyenesen meghatotta. Különösen az jól neki, ahogy apja Ivánról beszélt. Eddigi életében csak azt hallotta róla, hogy léha, zsvány, gazember, akasztófára való; most mindig azt, hogy milyen okos, milyen tehetséges, milyen életrevaló ember. Magában mosolygott, mert ez apja végtelen szeretetét mutatja, mert az valószínű, hogy nem teljesen úgy érzi, mint ahogy mondja.

Katónál némi gyanút keltet az apjánál észlelt változás; arra gondolt, hogy hátha Ivánnal történt valami.

Talán csak azért beszél így apja, hogy őt megnyugtassa, meg ne riassza valami rossz hírrrel. Eddig még csak azt sem merete megkérdezni, hogy írt-e távozása után? Egy este odasimult hozzá, hízelegve kérdezte tőle:

- Apukám! Ne aggódj, én már egészen jól vagyok, megnyugodtam, bármit közölhetsz velem, még ha a hír rossz is. Én már a csapásokat is el tudom viselni.

- Szöszikém! - Így szólította az apja, - te se félj, ne aggódj! Nem mondhatok semmi rossz hírt. Ivánnak nem történt semmi komoly baja, majd visszatér.

- Nem írt azóta, hogy elment?

- Itt, helyben írt egy képeslapot induláskor, egy másikat pedig Debrecenben dobott postára; ez annyit jelent, hogy észak felé, a Kárpátokba vitték őket. Azóta nem jött semmi, ami viszont azt mutatja, hogy azonnal harcba dobták.

- Akkor lehet, hogy már elesett...

- Szerintem pedig az biztos, hogy nem esett el. Átnéztem az uzsoki harcban elesettek veszteség-listáját, sem az ő, sem az emberei neve nem szerepel benne. A hadijelentésekből tudom, hogy sokan kerültek fogságba. Az történhetett, hogy körülkerítették őket, s így jelenleg fogoly. Onnan pedig nehéz hírt küldeni.

- Köszönöm, apukám, hogy így vigasztalsz. Én azt hiszem, amit te; feltétlenül megéreztem volna, ha valami komoly baja lenne. Én is úgy érzem, hogy fogoly lehet, és a háború végén visszatérhet hozzám.

Eltelt három hónap. Kató egészsége teljesen helyreállt, még szebb lett, mint volt azelőtt. Vidáman járt-kelt, végezte a háztartási teendőket: főzött-sütött, sőt, néha még dúdolgatott is. Apja nagy szeretettel vette körül, de azért állandóan figyelte, és azonnal észrevette, hogy gyakran vannak hányingerei, melyeket igyekezett előtt gondosan titkolni; fél közölni vele azt, amit ő már tud. Elhatározta, hogy ezen a téren is megnyugtatja. Egy kissé ravasz tervet eszelt ki. Este, mikor a szokott módon, beszélgetéssel töltötték az időt, hozzáfogott gondolata kivitelezésének.

- Szöszikém! Elmondok neked valamit, ami ugyan nem volna szükséges, hogy közöljem, de jobbnak tartom, ha te is tudod; a te születésedről van szó.

- Csak mondd, apukám! szívesen hallgatom.

- Nem sok, amit közölni akarok, csak az, hogy te koraszülött vagy.

- Hogy érted ezt?

- Úgy, hogy te két teljes nappal korábban születted, mint azt a megengedett idő előírja...

- Ezt én nemigen értem egészen...

- Tudod, én is voltam fiatal. Édesanyád nagyon szép nő volt, és mi nagyon szerettük egymást. Hosszú volt az idő nekünk az esküvőre várni, és egy kis előleget vettünk...

- Te vagy a legaranyosabb apa a világon, ezért megbocsátom neked, hogy életedben először füllenttéél az én kedvemért; ezt azért tetted, hogy engem megnyugtass... Azt hiszed, hogy nem tudom, mikor esküdtetek, és mikor van a születésnapom? A kettő között teljes tíz hónap a távolság...

A kis füllentés arra vall, hogy te már tudod, hogy én mit akarok neked már régen, őszintén bevallani. Azt valóban jól sejtetted, hogy két nappal előbb történt, mielőtt Iván a harctérre indult, és te értekezleten voltál. Ivánnal ketten maradtunk, elvesztettük a fejünket, s én állapotos vagyok! ezt nem lett volna szabad, bocsáss meg ezért nekünk! Szavaid azt bizonyítják, hogy ezt már meg is tetted. Ezt hálásan köszönöm! Mondtam, hogy te vagy a legaranyosabb apa az egész világon!

Ugye, szeretni fogod az unokád, ha megesett nő is az anyja?

- Az egészen biztos, hogy szeretni fogom az unokámat, de az anyja nem megesett nő! Arról egyikünk sem tehet, hogy háború van, és rajtatok kívül álló ok miatt nem tudatok megesküdni. Abban azonban neked van teljesen igazad, hogy először füllentettem életemben, de nem úgy, mint ahogyan azt te gondolod.

- Akkor hogyan?

- Úgy, hogy én két napot mondtam, de az még két hétnél is több volt. Mi is fiatalok voltunk, felelőtlenek, meggondolatlanok; a különbség csak az volt, hogy nálunk nem volt következmény... Sok fiatallal megtörténik ez, a statisztika azt mutatja, hogy az első gyerek között a legtöbb koraszülött, még ha teljes súllyal jogszerűen lát is napvilágot. A társadalom megérett mosollyal veszi tudomásul...

- Mint az én apucim... Köszönöm ezt a mosolyt.

- De most hallgasd meg a további terveimet. Te addig nem foglalod el az állásodat, különben sem ott fogsz tanítani. Elutazol Zágonba, a húgomékhoz. Az gyönyörű vidék, jól fogod magad érezni, a húgommal ezt már leleveleztem. Én már a betegségem alatt beadtam a nyugdíjazás iránti kérésemet. Akkorra már én is ott leszek. Majd ketten a húgommal fogjuk gondozni, nevelni az unokámat.

- És én?

- Te a fővárosban fogsz tanítani. Összeköttetésem útján elértem, hogy oda helyezzenek át.

Csak a szünidők alatt fogod látni a gyerekedet. A hibátokért fogsz bűnhődni.

Közben a háborúnak vége lesz, Iván hazajön, és minden rendben lesz. Jó lesz így?

- Mondtam már, hogy aranyos vagy. Köszönöm!

- Tehát, még a héten utazunk Zágónba...

++VII++

Iván el volt keseredve, mikor meghallotta az indulási parancsot, még csak elbúcsúzni sem tud Katától. Az emberek, lovak, kocsik, málhák beva-gonírozása semmire sem hagyott időt, csak egy levelezőlapot sikerült bedobni a postaládába. Amikor ez kész volt, már fűtült, és indult a vonat. Áthaladtak Erdélyen, de nem a katona-vonatoknál megszokott lassúsággal, hanem még a személy- és gyorsvonatok is előnyt adtak a szerelvényüknek; látták, hogy sürgős az út. Debrecenben sikerül még egy képeslapot bedob-nia, aztán tovább észak felé. A katonák csendben voltak, nem hallatszott a kocsikból a háború kezdetén megszokott dalolás. Ungváron még jobban elcsendesedtek, mikor látták az állomás melletti katonatemetőben a végte-lenig nyúló új fakeresztek hosszú sorát.

Innen már éjjel sötétben indultak tovább; már tudta, hogy az Uzsoki-szoros felé viszi a vonat, ahol az előző napokban nagy harc zajlott le, mely a mieink visszavonulásával végződött. Nagybereznynön alig hogy megállt a vonat, felhangzott a kiáltás:

- Kiszállni, kiszállni...

Már indultak is, mihelyt kiszállva sorakoztak az állomás előtt. Még reggel előtt elérték Hajasd vasút-állomását. Zűr-zavaros ide-oda szaladgálás, cél nélkülinek látszó sürgés-forgás, kiabálás, hangzavar fogta az újonnan beérkezőket.

- Istvánffy zászlós a zászlóalj-parancsnokhoz; hangzott messziről.

Futólépésben rohant előre a parancsnokhoz; katonásan tisztelegve jelentkezett:

- Százados úr! Istvánffy Iván zászlós alázatosan jelentem, parancsára megjelentem.

- Százados úr! A zászlóalj azonnal indul tovább. Maga a szakaszával hátra marad. Pontosan tíz perccel utána, hogy a zászlóalj vége eltűnik az út kanyarulatánál, indul a trént kísérvé, és megvédve.

Jelezze a térképén a követendő utat! A front Hosszúmező és Uzsok vasútállomások előtt párszáz méterre húzódik. Itt ez az eredeti út, mindenütt az erdő között halad. Az ellenség közel van, de a sűrű fenyves miatt nem láthatja meg. A kocsikat elkíséri eddig a pontig. Én itt az Oblástye magaslat mellett leszek; ott jelentkezik. Megértette a parancsot? Ismétlje! Végeztem!

Iván tisztelgett, aztán figyelte a zászlóalj elvonulását. A parancshoz híven ők is indultak a kocsikkal tíz perc múlva.

Balra a hegyek túlsó oldaláról ágyúdörgés, gépfegyver-kattogás hallatszott.

Alig egy kilométernyire feltűnt előttük a vasúti híd, mely a nagy magasságban ívelt át az egyik hegyoldalból a másikba. Találatot kaphatott a harcok során, mert a közepén vasúti talpfákból volt ideiglenes pillérrel alátámasztva. A viadukton egy három kocsiból álló szerelvény haladt át csigalassúsággal. Már áthaladtak a híd alatt, mikor a hátik mögött egymás után csaptak be a gránátok. Az emberek megriadtak, ami érthető, mert először fogadták őket ilyen üdvözléssel.

- Nyugalom, emberek! Ez az üdvözlés nem nekünk, hanem a hídnak szól, - nyugtatta meg Iván az embereit. Aztán nyugodtan haladtak tovább a szoros legmagasabb pontjáig, Uzsok vasútállomásig. Kissé távolabb kanyarodtak el, így nem bántották őket az állomást kereső gránátok.

Innen egy erdei úton sűrű fenyves között haladtak vagy két óra hosszát, a lövöldözés már egészen a közelükből hangzott, de sem ők nem láttak semmit, sem pedig őket nem látták a fáktól. Egy helyen ritkulni kezdett az erdő, aztán a mélyút egy tisztáson haladt át.

Mikor annak a közepére értek, egyszerre hat ágyúból kaptak ösztüzet. Csak az első kocsit érte találat; szétzúzta teljesen, megölte az embert, és a lovakat is. El volt torlaszolva a mélyút, tovább haladni nem lehetett. Iván kiadta a parancsot:

- Mindenki be, az erdőbe! A fák között fedezze magát!

Onnan nézték, hogyan zúzzák szét a következő gránátok a kocsikat, lovakat. Észre se vették, mikor minden oldalról nagy ordítással tányérsapkás katonák rontottak rájuk. Ellenállásra még csak gondolni sem lehetett. Fogságba estek.

Amikor lefegyverezték őket, a front mögé hajtották. Ott sem volt megállás; őrseget adtak melléjük és gyalogoltak, csak néha-néha volt rövid megállás, két napon át. Egyik őről, - aki tudott németül beszélni -, értette meg Iván, hogy miért ez a nagy sietség. A mieink Galicénél áttörték a frontot, és az egész orosz hadsereg visszavonul. Tarnoponál vonatra rakták őket, így Kievőig vonaton vitték tovább a csoportot. Ott egy óriási fogolytáborba kerültek; sokszor különböző nemzetiségű fogoly volt abban, deszkából összeácsolt barakkokban elhelyezve. A sík területen elhelyezett táborból egyáltalában nem lehetett szökésre számítani, mert annak a négy sarkán fából készült, toronyszerű emelvény tetején állandóan géppuskás katona őrködött; aki messze vidékig beláthatta a terepet.

Még ha a drótkerítésen át is búhatott volna, továbbmenni lehetetlen volt, mert a gépfegyverek végig tudták söpörni az egész terepet.

Iván menekülésre nem is gondolhatott.

Elhatározta, hogy ezt arra használja fel, hogy megtanul oroszul is.

Elsősorban, amíg itt kell raboskodni, hasznát veheti, de ki tudja, talán később is hasznára lehet. Szerencséje volt, megvalósíthatta a tervét; a konyhára osztották be, és így több mint két hónapon át csak krumpli-hámozás volt az elfoglaltsága.

Ez több szempontból is hasznosnak bizonyult, mert az orosz szakácsok néha neki is dobtak egy-egy jobb falatot, aztán azokkal csak orosz nyelven érintkezhetett; az első napokban már elsajátította a legszükségesebb szavakat.

A szakácsoktól, ha kellett, ha nem, mindig kérdezősködött, és mivel jó nyelvérzéke volt, rövid idő alatt már egész jól tudott velük beszélni.

Egyszer ebédosztáskor a parancsnok szemlét tartott a konyhánál. Megfigyelte, hogy Iván, aki a nagykanállal adagolta a sorban elvonuló foglyoknak az ételt, mindenikkel az ő nyelven beszél. Maga elé rendelte Ivánt.

- Milyen nyelven beszélsz?

Iván sorolta: magyarul, románul, németül, angolul, franciául és oroszul.

- A mai naptól kezdve, a parancsnokságnál leszel, mint tolmács.

A parancsoló ezredes ugyanis csak oroszul tudott, ezért sok baja volt a különböző nyelvű foglyok ügyeinek intézésénél; ha akadt is tolmács, legfeljebb csak egy-két nyelvet ismert. Úgy gondolta, hogy ez a fogoly megoldja az ő nehéz gondját. Iván attól a naptól kezdve a parancsnokságon volt, még aludni sem kellett a barakkba mennie; ott aludt egy raktárul szolgáló kis kamraszerű helyiségben. A parancsnok megkedvelte; ha ételmaradék volt, az neki jutott, sőt, még cigarettát is adott neki, ami a foglyoknál kincsnek számított. Kezdte jobban érezni magát.

++VIII++

Irén néni, az apja testvére, az egyik zágoni tanítónak volt a felesége; nagy szeretettel fogadta az odaérkezett Katát. Habár neki is volt tanítói oklevele, nem tanított, az abban az időben nem volt szokás; elég gondot adott neki a gazdaság vezetése, a háztartás, és két kislány nevelése. Az élete egyhangú volt, egész napokon át egyedül az otthonában. Érthető, hogy egyenesen örült az unokahúga érkezésének, ketten jobban telik majd az idő. Még anyagilag is hasznos volt, mert a bátyja hozzájárult a költségekhez, ami a kis tanítói fizetés mellett könnyebbséget jelentett.

A két kislánya meg egyenesen rajongott, a szép nagynénivel büszkélkedhettek tanuló társaik előtt.

Elérkezett az idő, az utód pontosan jelentkezett; erőteljes kisfiú volt, három és félkilós súllyal, és hosszú hajjal jelentkezett. Pál nevet adtak neki; talán arra gondoltak, hogy szép beceneveket ruházhatnak rá, ha nagyra nő. A gondozása sem jelentett nagy gondot, mert a két iskoláskorú leányka, ha az iskolából hazakerült, teljesen kisajátította magának; nagy nevetéssel figyelték a kis unokaöccsük erőteljes rugdalózását.

Közben édesapja nyugdíjazása is megtörtént, ő is odaköltözött. Az unokájáról meglegedetten nyilatkozott, órákig üldögélt a bölcsője mellett, végtelen végtelenül boldog volt, ha véletlenül a kisfiú elmosolyodott. Néha délutánonként elsétált Katóval a közeli fenyvesben ilyenkor tervezgették a jövő feladatait

Szeptember előtt pár nappal felkísérte lányát Budapestre, ott bemutatta azoknak, akik pártfogásukat ígérték az áthelyezéséhez; az valóban meg is történt, Kató fővárosi tanítónő lett. Kartársai, kartársnői is nagyon megkedvelték, mert kitűnően tudott alkalmazkodni. Leányiskola volt, a hatvantageú tantestületben ötvenen voltak a nők, csak az igazgató és kilenc társa férfi. Munkája ellen sem volt kifogás, mert pontosan és kitűnően végezte azt; zúgolódás nélkül helyettesített, amire, ahol sok a női tanerő, gyakran szükség van.

Kartársnői megszerették, sőt, komoly jelentkező is akadt volna, de annak megmutatta a jeggyűrűt, jelezve azzal, hogy a közeledés céltalan. De az udvarlás mégis jólesett.

++IX++

Bár sokára, de mégis egyszer elkövetkezett a háború vége. Az életben maradt katonák hazaözlönltek a frontról. Tömegesen tértek vissza hazájukba a hadifoglyok is. Ezeket egyelőre megfigyelő táborokba gyűjtötték. Kató minden alkalommal felkereste azokat, hogy István után érdeklődjön, de mindig siker nélkül tért vissza; senki sem tudott róla felvilágosítást nyújtani.

Elmúlt az őszirózsás-forradalom, majd a proletárdiktatúra is. Kató nem sokat törődött ezzel, őt egyedül csak Iván érdekelte; kötelezettségéhez híven tanított, végezte a rárótt feladatot, nem politizált. Szeptember elején a minisztériumba rendelték. Nem tudta elképzelni, hogy milyen célból hívhatja az osztályvezető. Kilenc órakor a kitűzött időben, pontosan megjelent. Az osztálytanácsos azonnal soron kívül fogadta.

- Örülök kartársnő, hogy pontosan megjelent; a Kegyelmes Úr már várja, azonnal hozzávezetem.

Kató el sem tudta képzelni, hogy mit akarhat tőle a miniszter. A fogadtatás még jobban meglepte.

- Foglaljon helyet, Kartársnő! Titkár úr, hozza a Bene Katalinra vonatkozó iratokat.

A titkár egy aktaköteget nyújtott át, és külön egy vastagabb, úgynevezett miniszterpapírra írt lapot, amelyen a kinevezésének a szövege volt nyomtatva, csak a nevet kellett arra feljegyezni.

- Kartársnő! Ez az irat az ön kinevezése iskolájának igazgatójává; még a mai napon átveszi annak vezetését.

- De kérem, én azt nem merem... Én vagyok ott a legfiatalabb, a tekintélyt, hogy...

A miniszter elmosolyodott, aztán igyekezett a láthatólag megrémült lányt megnyugtatni.

- Hogy fiatal, azt én is tudom. A lényeg az, hogy mi úgy látjuk helyesnek. A volt igazgató öt társával együtt emigrált. Figyeltük; ön semmiféle politikai ügyben nem vett részt. Munkáját is jól ismerjük. Viszont azt is tudjuk, hogy székely nő; akik helyt szoktak állni, ha valamilyen feladatot vállalnak. Én nem félek, hogy kinevezése kárára lenne az iskolájának.

- De...

- Nyugodt lehet, hogy bármi történik, mi ön mögött állunk. Azt is tudjuk, hogy az iskola az ön vezetése mellett még növelni is fogja az előbbi jó hírnevét. Sajnos, tovább nem tárgyalhatunk. Megbocsát, de nekem sietnem kell a Minisztertanácsba. Köszönöm, hogy megjelent.

Kató egyenesen az iskolájukba sietett. Határozottan félt, sőt, rettegett attól, ami következhet. De, ha el kellett vállalnia a feladatot, elhatározta, hogy komoly munkát fog végezni. Egyenesen az irodába sietett; ott nem volt senki. Tanítási óra volt, mindenki az osztályában tartózkodott. Csengett az iskolaszolgának, az hamar megjelent.

- Jóska bácsi! A minisztérium az iskola igazgatóságával engem bízott meg; tehát ezek után az én rendeleteimhez igazodik. Most írok egy hirdetést, azt azonnal elhelyezi a hirdetőtáblán!

„A tantestület tagjaival közlöm az alábbiakat:

Tizenkét órakor minden nevelő pontosan legyen a tanácsteremben; rendkívüli tantestületi értekezletet tartunk.

Bene Katalin igazgatónő”

Jóska bácsi nagyon csóváltgatta a fejét, míg elvitte, és kifüggesztette a hirdetést. Előtte is kissé érthetetlennek tűnt a dolog.

Eddig, - bár az iskola leányiskola volt - az igazgatói szerepet mindig férfi töltötte be. Most nő, és hozzá az összes közül a legfiatalabb...

Kató, hogy az előzetes kérdezősködések elől kitérjen, bezárta az iroda ajtaját, és átsietett a szomszédos vendéglőbe, hogy ott várja be a hirdetésben jelzett időt. Érezte azt is, hogy valami szíverősítőre is szüksége van. Egy pohár málnaszörp mellett üldögélt, de mikor a perc eljött, egy pohárka erős édes likórt is felhajtott; valóban úgy érezte, hogy az erőt adott neki.

Percnyi pontossággal lépett a nagyterembe és elfoglalta a két hosszú asztalsor végén külön az igazgatót megillető kisasztal mellett a helyét.

A nevelők kis csoportokban hangosan vitatták az esetet, beléptekor sem zavarták magukat, csak egy néhányan ültek le az asztalok mellé. Kató felállt, és beszélni kezdett:

- Kedves Kartársnők és Kartársak! Szeretettel üdvözlöm a nevelő testület megjelent tizenkét tagját; a többi, úgy látszik, még nem olvasta el a hirdetményt. Én legalább is tizenkettőt látok ott, ahol a többinek is lenni kellene. A hirdetmény tizenkét órát jelzett, akkor, ha én itt vagyok, a többieknek is itt kellene lenni. Ezt aztán is elvárom.

A nevelők meglepetten néztek össze, s azután, de csak úgy, ímmel-ámmal helyet foglaltak az asztalok körül. Egy nyugdíjazás előtt álló idős nevelő egy kissé gúnyos hangon megszólalt:

- Igazgató Néni! Mi eddig is így szoktuk...

- Köszönöm, Vince bácsi, hogy Igazgató Nélinek szólított, mert aki bármi ügyben ezután hozzám fordul, attól elvárom, hogy így szólítson, ha nem így teszi, lehet, hogy meg se hallgatom. Az természetes, hogy egy iskolában, tekintet nélkül az évei számára, az igazgató a legöregebb, vagyis a mai naptól kezdve én is, elvárom el, hogy mindenki így szólítson.

Ami pedig a nálam fiatalabb kartárs hozzászólásának második részét illeti, azt, hogy eddig is így szoktak, az meg fog változni; a rossz szokásokról is le lehet szokni.

Megszűnt a gúnyos nevetés, sőt, egynéhányan gyengén tapsolni kezdtek. Ebben a pillanatban lépett a terembe a fiatal tanár, aki addig a legtözebben próbált Katának udvarolni; hogy nevetés közben kiáltotta:

- Üdvözlöm a nemes gyülekezetet! Fogadd szerencsekívánataimat Katóka!

- Figyelmeztetem Sípos kartársat, hogy itt nincs semmiféle gyülekezet; nem egy gyülevész had van itt, hanem egy hivatástudatát érző, komoly testület, ahol, ha az igazgató pontosan megjelenik, a pontosságot a beosztottjaitól is joggal elvárja!

- Ejha!

- Amint azt a kartársaim, és kartársnőim is látják, a fiatal kartársunk részeg. Felszólítom Sípos kartársat, hogy azonnal hagyja el a termet, és ha kijózanodott, írja meg az igazoló jelentését, s azt holnap reggel nyolc óráig adja be.

Az új igazgatónő erélyes fellépését a legtöbb nevelő megéljenezte.

- Köszönöm ezt nevelő-társaimnak, ez mutatja, hogy megértettek. Itt van ez az okmány, ma délelőtt adták a minisztériumban. A miniszter úr akaratom ellenére kényszerített ennek a feladatnak vállalására; mindenki ismer, mindenki tudja, hogy én, amit vállalok, azt teljesíteni fogom. Mint vezető is így fogok tenni.

Senkitől sem várok többet, mint amennyit a kötelesség rótt rá, de kevesebbel nem elégszem meg. Az új vezetők szokása, hogy programjukat részletesen ismertetik; az én programom rövid: pontosság, fegyelem, kötelesség. Újból hangsúlyozom, amit az előbb Vince bácsinak mondtam: itt én vagyok a legöregebb, az igazgató néni. Azonnal ki is próbáljuk:

- Vince bácsi! Azonnal foglalja el mellettem ezt a széket!

Az idős nevelő engedelmesen odaballagott.

- Ez a hely, az igazgató helyettesét illeti, Vince bácsit azért rendeltem ide, mert első mulasztásán tetten értem.

- Nem értem! Milyen mulasztást követtem el?

- Nem ült arra a helyre, amely megilleti. Úgy láttam, hogy még nem vette át a mai postáját. Az osztálytanácsos úr közölte velem, hogy kinevezését már tegnap postázta. Nevelőtársaim pedig ebből meggyőződhetnek arról, hogy nem lesz nehéz dolgom, mert a tantestület legidősebb tagja a még öregebb igazgatójának, első szóra engedelmeskedett.

Nagy nevetés, és éljenzés kísérte ezt a bejelentést. Vince bácsi is nevetett és meghatott hangon mondta:

- Igazgató néni! Megérdemeltem ezt a leckét, és helyesnek is tartom. Én, mint korelnök a nevelőtársaim nevében is kijelentem, egyben ígéretet is teszek, hogy egyikünk ellen sem lesz panasz.

Egy fiatal tanár, aki nem tartozott szorosán a tantestület tagjai közé, aki a szomszédos fiúiskolából éneket tartani járt át, egy mindenkől tréfát űző neves zeneszerző, a magasba emelte a karját; azaz szólásra jelentkezett.

- Úgy látom, hogy Kürtössy kartárs akar a tárgyhöz hozzászólni; őt illeti a szó.

- Igazgató néni! Úgy gondolja, hogy én ezután is udvarolhatok, még ha olyan öreg is?

- Természetesen, sőt, azt el is várom. Azt mindnyájan tudjuk, hogy egy idős nőnek nagyon jólesik, ha a fiatalok néha őt is észreveszik. Elvárom most is, hogy Kürtössy kartárs a lakásomig hazakísér. Ez a nap nagyon nehéz volt nekem, ismerve őt, tudom, hogy felvidít. Mivel nincs több tárgy, az értekezletet bezárom. Kérem nevelőtársaimat, hogy csak a kapun belül vagyok vezető, máshol az, aki mindig is voltam; ami azt is jelenti, hogy most a kapunál várhat a mi közkedvelt zeneszerzőnk, mert nem a zord igazgató nénit, hanem a régi Katókat kísérheti haza. Így utólag bocsánatot is kérek, hogy így kezdtem el, és így fogom folytatni, de szégyenben maradni nem akarok; a felsőbbség megbízik bennem, és én, a bizalomra méltó leszek. Ez az óra volt eddigi életemben a legnehezebb. Ugy-e, segíteni fogtok nekem?

Nagy éljenzéssel és tapsal köszöntötték, és vették körül, hogy szerencsét kívánjanak neki. Valóban az történt, hogy az elkövetkező időben nem volt panaszra oka. Kiderült, hogy erre a szerepre valóban alkalmas.

++X++

Iván tehát tolmácsként szerepelt a nagy messzeségben. Parancsnokának is könnyebbséget jelentett, mert minden fogollyal rajta keresztül tudott beszélni. Aztán egyszer történt, a Nemzetközi Vöröskereszt Bizottsága a tábor ellenőrzése céljából egy orosz tábornok kíséretében odaérkezett.

Az ezredes ezek tagjaival nem tudott beszélni, így Iván volt minden esetben a közvetítő. Természetesen a bizottságos újságírók csoportja is követte. Az egyik nagy pátervári napilapnak a szerkesztője megkérdezte a kísérő tábornokot, hogy ezt a sok nyelvet beszélő hadifoglyot nem adhatnák-e ki a laphoz; ott igazán szükség volna rá. A külföldi újságok naponkénti átolvasása, az értékes részek oroszra fordítása nagy gondot jelent a szerkesztőségnek; meg idegenek is gyakran megfordulnak ott. A tábornok kijelentette, hogy ennek nincs semmi különösebb akadálya, csak azt kell vállalniuk, hogy a fogoly onnan ne tudjon megszökni. A parancsnok ezredes hiába tiltakozott, a felettesének engedelmeskednie kellett, így a bizottsággal Iván is Pétervárra jutott.

A sorsa itt már teljesen jóra fordult.

Először is elegáns polgári ruhával szerelték fel. Lakásául a szerkesztőségben egy kis szobát kapott. Tartózkodási helye a szerkesztő előtti szoba volt, ami bőségesen elegendő volt arra, hogy rendesen tudjon étkezni a közeli vendéglőben. Irodatársa a szép fiatal Tamara, a titkárnő volt.

Ez nem titkolta, hogy az új tolmács tetszik neki. Teával (csája), feketével ugyanúgy kiszolgálta, mint a főnökét. Lassan jó barátság fejlődött ki köztük; de nem annyira, mint azt Tamara szeretete volna; Iván nem tudott megfeledkezni az ő Katakájáról.

Itt engedélyt kapott arra, hogy havonta egyszer válaszos-levélben írjon, meg is tette, de azokra feleletet sohasem kapott. Arra gondolt, hogy a háborús vihar odahaza az övéit is szétszórta, ezért azok nem kaphatják kézhez az ő írásait, viszont otthon nem ismerhetik az ő címét. Remélte, hogy hamar befejeződik a háború, és ő hazatérhet. Az igazi ok csak később derült ki.

Ugyanis a hadifoglyok leveleit elküldés előtt cenzúrázták, aztán a levelek továbbítása a titkárnő feladatai közé tartozott, Tamara pedig a levelét sohasem küldte el; ő nem akart lemondani Ivánról, remélte, hogy ha otthonról nem kap híreket, azt hiszi, hogy otthoni szerelme hűtlen lett hozzá, és ő sikerre számíthat. Ugyanis Iván őszintén elmondta a lánynak, hogy otthon menyasszonya van, akihez hű akar maradni. Azért jóban voltak, sőt, néha a csókolózásig is eljutottak.

Két egészséges fiatal nehezen tud a kísértésnek ellenállni, ha hónapokon keresztül délceg, kisportolt testű férfi, a másik a szokottnál csinosabb, szebb nő, aki arca és termetre is hasonlított az otthonhagyottra, csak az aranyszőke, ez itt platinaszőke; Iván mindig gyanakodott is, hogy ő hidrogén-szuperoxidral szőkíti a haját.

Ez egyenesen ellenszenvet keltett Ivánban, mert otthon is egyenesen került azokat, akik olyan kopott bronzvörösre festették a hajukat.

Tamara erről nem tudott. Az ő haja a természettől volt platinaszőke, de, ha tudta volna Iván gondolatát, bizonyos, hogy szőkére festette volna a sajátját, mert halálosan beleszeretett az irodatársába.

A fehér haj azonban csak nappal volt visszatetsző erő, de munkaidejük rendszeren az éjjeli órákig ért, ami napilapnál érthető idő. A haj alkonyati fényben nem is látszott olyan fehérnek, talán ez okozta, hogy eljutottak a rendszeres csókolózásig. Iván nem is tagadta, hogy ez neki jólesik, de amikor magához szorította a szép orosz lányt, mindig úgy érezte, hogy az ő Katakája van a karjaiban. Tamara minden erővel tovább szeretett volna menni, de Iván egyelőre még nagyon vigyázott, hogy bizonyos határt át ne lépjen; hűségesen szeretett volna hazajutni az ő otthonhagyott mennyországába. Az ostrom azonban nem szünetelt, sőt, naponta erősödött.

Előfordult elég gyakran, hogy a szülőföldi lapok nem érkeztek meg; Ivánnak valamivel el kellett üzni az üres időt. Mit tehet egy ifjú szerelmes? Leül, és verset ír imádottjához. Iván is ezt tette.

Szép lírai verset faragott az ő Katakájához, természetesen magyarul. Aztán megpróbálta oroszra fordítani úgy, hogy a Kataka szót, mely többször is előfordult a versben, gondosan kerítelte, de a fordított szöveget úgy alakított, hogy a sorok kezdetén lefelé olvasva, a Tamara szó volt olvasható. Mikor éppen az utolsó szót írta, hogy a lány hátulról hozzásimult, úgy susogta a fülébe:

- Mi írtál, édes Istvánkám?

Iván elnevette magát, és odanyújtotta neki a magyar szöveget, és ha nem is értett magyarul, gondosan áttanulmányozta, és felfedezte abban a Kataka szót, melyet ő Tamarának magyarázott.

- Sajnos, nem értem, pedig érzem, hogy szép lírai vers lehet. Fordítsd le nekem oroszra!

- Azt már megtettem. Itt van, olvasd el az orosz szöveget.

Most még hosszabban tanulmányozta. A végén nyakába ugrott, és hosszan, forrón megcsókolta.

- Édes vagy, Édes! Ez valóban szerelmes vers, mégpedig egyenesen hozzám szól.

- Miről gondolod?

- Nézd, itt a magyar szövegben többször is ott a nevem...

- Az nem a Te neved!

- Nem csapsz be. Csak a ti betűitekkel van írva.

Szótagolni kezdte: Ta-ma-ra. Ta-ma-ra... hogy be akartál csapni, azt bizonyítja, hogy az orosz fordításból kihagyta.

- No, látod!

- Vagyis valóban látom, de nem úgy, hanem így, lefelé... Hozzám írtad? Hozzám írtad! - És kezdte körültáncolni az irodát.

Iván utána, üldözni kezdte, már több széket is feldöntöttek a hancúrozással.

- Add vissza! Add vissza!

- Nem adom, az enyém, hozzám írtad!

Az okozott zaj még a párnázott ajtón át is behallatszott, a szerkesztő kilépett onnan.

- Mit csináltak ti itt? Felfordítottátok az egész irodát...

- Iván Stefanovics verset írt, egy nagyszerű szerelmes verset, mégpedig hozzám, és most el akarja venni... Nem adom vissza, ez már az enyém. Itt van a nevem: Ta-ma-ra. Itt is: Ta-ma-ra...

- Mutasd! Azt a másikat is! Majd a szobámban megnézem!

Amikor a szerkesztő eltűnt a párnázott ajtó mögött, odasietett Tamarához, és jól megrázta:

- Most a gazdánk ki fog nevetni!

Azonban nem az történt. A reggeli lapokban vastag betűkkel látható volt kinyomtatva a vers, mégpedig a címlapon, alatta a szöveg:

- „Új orosz költő született. A neve, amelyet rövidesen minden orosz ismerni fog: Iván Stefanovics Petrovics. Lapunk ezután minden számában hozni fogja egy-egy költeményét.”

Éppen ezt tanulmányozták összebújva, mikor a szerkesztő belépett.

- Az összesimulást hagyjátok estére! Iván Stefanovics! Üljön le az asztalához, és azonnal írja a következőket, amit a holnapi számban szintén hozni fogok. Utána is, minden napra kérek egyet. Örülök, hogy az új nagy orosz költő, a mi lapunk munkatársa, mert a mai naptól kezdve nem tolmács, hanem a lap belső munkatársa.

Alig tűnt el a főnök, Tamara minden munkáját félbehagyva, odasimult Ivánhoz, és csodálkozva látta, hogy először magyarul írja a következő verset, csak azután fordítja át orosz nyelvre. Már természetes volt, hogy minden szakasz megírását csókkal pecsételjék meg, és Iván sem vette észre már a platinaszőke haját. Kezdte elismerni azt, hogy a MÚZSA csókja még akkor is édes, ha a haja nem aranyszőke.

Ettől kezdve naponta jelentek meg a versei; általában rövid, csak néhány-soros versikék voltak, de mindegyikben el volt rejtve valami jó, valami kifejező szép gondolat. Aztán hozzáfogott a prózai írásokhoz, egymás után jelentek meg a regényei. A nyugati szövetségesek kiadói érdeklődni kezdtek, megszerezték a kiadás jogát.

Ezek még pénzt is megtakarítottak, mert Iván az írásait angol és francia fordításban adta át; így azok fordítót illető költségeket megtakarították.

Iván abban bízott, hogy valamelyik, különösen a német fordítás, mely, mely Svájcnak készült, abból a semleges országból még a hazájában is eljuthat, és akadt olyan ember, ki felismeri, hogy azokat magyar ember írhatja, mert azokon így volt írva a címlapon: - Írta: Iván Stefanovics, fordította: Iván Petrovics.

Ha azt magyarul fejezik ki, Stefanovics Ivánffynak fordítható, Petrovics is könnyen összefüggésbe hozható az apósa nevével.

++**XI**++

Iván már több éve működött a lapnál, mint főmunkatárs. A szerkesztő büszke volt az írójára, minden összeköttetését felhasználta, hogy Iván megkapja az orosz állampolgárságot. Szép jövedelme volt, kellemes lakása a városban, ahol Tamarával úgy éltek együtt, mint férj és feleség szokott. Házasságról kevés szó esett.

Tamara inkább belenyugodott a helyzetbe, nehogy a költőjét elveszítsse, mivel Iván még mindig ragaszkodott ahhoz, hogy az adott szavát nem szegi meg, ő le van kötve; várják meg a háború végét, ha úgy hozza a sors, hogy imádottja közben hűtlen lett, akkor legyen minden a Tamara akarata szerint. Tamarának az is tetszett, hogy akárhogy is alakul a helyzet, de irodalomtörténetben így is, úgy is, ő lesz a híres költő műsája.

Egyszer aztán megsúgta Ivánnak, hogy anyának érzi magát. Ezután az lett a vita tárgya, hogy mi legyen a neve az utódnak. Ha fiú lesz, természetesen Iván nevet kap; ebben hamar megegyeztek, de, ahhoz, hogy Kataka legyen, Tamara féltékeny volt, még mindig arra a távolira, így nem járult hozzá; végül egy közepszerű névben állapodtak meg: legyen Natasa a neve, mert az egyaránt hasonlít mindkettőre.

Hogy állapotos, azt csak az utolsó pillanatokban vallotta be, amikor a gömbölyödést már semmiféle asszonyi fortéllyal nem lehetett tovább lépni; ezért alig egy hónappal a vallomás után már megszületett a jól fejlett, erőteljes gyerek volt. Iván most már beleegyezett a házasságba, de az engedély késett; így az anya nem várhatta meg, mert röviddel a szülés után meghalt. Iván őszintén megsiratta, mert szerette, habár nem volt igazán szerelmes belé. Jó pajtás, kitűnő háziasszony volt, aki társáért mindenre képes lett volna. Mikor megérezte, hogy a vég következik, odahúzta az Iván fejét a szájához, és elhaló szavakkal suttozta a fülébe

- Nagyon, nagyon szerettelek; nagyon, nagyon boldog voltam veled. Tudtam, hogy te is szeretsz, de csak félannyira, mint én téged, nem fáj, hogy a másikhöz is hű maradtál; ezért nagyon becsültelek. Tudom, hogy az megérdemli, hogy te szeressed.

Ígérd meg nekem, hogy bármi módon felkeresed. Kérd meg, hogy legyen jó anyja az én aranyos Natasámnak. Érzem, hogy ő meg is teszi. Esküdj meg, hogy kérésemet, az utolsó kérésemet teljesíted, akkor nem fog annyira fájni, hogy itt kell hagyjalak. Nagyon boldog voltam veled, most is boldog vagyok, mert utolsó percekben is a kezed fogom. Kérd majd Natasám anyukáját, hogy rám se gondoljon haraggal, inkább imádkozzon értem.

Csakugyan igaza volt, hogy ezek az utolsó percei, mert röviddel utána még mindig fogva az Iván kezét, ajkán boldog mosollyal örökre behunyta a szemét. Iván megsiratta; valóban édes, odaadó teremtés volt, nehéz lett volna őt nem szeretni. A kislány születése után azt is bevallotta, hogy ő volt a bűnös, hogy Iván nem kapott levelet a hozzátartozóitól, mert ő volt az, aki a leveleit nem továbbította; élt, hogy szerelmét elveszíti.

Tudja, hogy ezzel súlyosan vétett Iván és a távollévő menyasszonya ellen.

Mégis hiszi, hogy ezért bocsánatot nyer. Iván részéről azonnal megkapta a megbocsátást, megértette, hogy mit szenvedhetett, amíg ő olyan sokáig ellenállt, pedig ő is tudta magáról, hogy szép, kívánatos ő is.

Tamara halála után Iván egy dadát fogadott a kislányhoz, aki szépen fejlődött. Amikor beszélni kezdett, a dadától mindig orosz szót, apjától magyart hallott. Amikor elérte a három évet, mindkét nyelven beszélt. Nagyon kedves, fecsegő teremtmény fejlődött. Még nagyobb szeretettel gondolt elvesztett anyjára, és erősen megfogadta, hogy utolsó kívánságát mindenáron teljesíteni fogja; hiszen mindig az volt az ő vágya is. De a háborúnak még mindig nem volt vége, de már érezni lehetett a forradalom első jeleit.

++XII++

Ebben az időben éppen a saját élettörténetét dolgozta fel regényben, természetesen költött nevekkal; ez az elmúlt élet igazi regény-téma. Egy szálas férfi lépett a szobába, aki az új titkárnőnél angol nyelven a szerkesztő után tudakozódott. Iván csodálkozva fordult arra.

- Szervusz, Bob! - ugrott fel, és sietett hozzá.

- Steve! - Akarom mondani folytatta - szervusz, Iván!

Ez egy fiatalos barátja volt. Az egyik nagy angol olajtársaság igazgatójának rendkívül tetszett Brassó és vidéke, minden szabadságát ott töltötte. Az ő fia volt Bob. Természetesen fiatal fiú egy szót sem tudott magyarul, azért az Iván apja összehozta Ivánnal, mert ő már tőrhetően tudott angolul. Elválászatlan pajtások lettek; együtt csatangoltak, sőt, együtt udvarolgattak.

Nagy mulatságokat szereztek azzal a kislányoknak, akik remekül mulattak annak a nyakatekert, ellesett magyar szavaktól; a bókok tolmácsolása természetesen Iván feladata volt. Már akkor is jól emlékezett rá Iván, hogy hidegvérű angol gyerek mennyire beleszeretett egy égőszemű barna, román lányba. Rendkívül megörültek egymásnak, hogy a véletlen összehozta őket.

- Mikor jártál utoljára Brassóban?

- Röviddel a háború kirobbanása előtt, akkor is csak egy napra, hogy megházasodjak.

- Megházasodtál? És éppen Brassóból? Én is ismerem a feleségedet?

- Hogyne ismernéd, te mutattad be és sokat nevetél rajtunk, hogy én egy szót sem értettem románul, ő egy szót sem magyarul, és mégis megértettük egymást annyira, hogy leszaladtam, feleségül vettem, magammal vittem Angliába.

Gondolatod, hogy nem voltam rossz nyelvtanár, ha minden nyelvtan nélkül tökéletesen megtanítottam angolul; határozottan nem volt rossz mulatság. De különben is, jól megértettük egymást. Neked most is köszönöm, hogy összehoztál velem. Itt van velem ő is, majd valahol összejövünk.

- Gratulálok, és nem csodálom, hogy Flórica legyőzött; két olyan ragyogó fekete szemnek nehéz ellenállni.

- Nem volt más dolgom, mert az ellenfél is azt akarta, hogy legyőzzék; olyan börtönőr mellett, ki lehet bírni a rabságot. És te hogy kerültél ide?

- Tudod, én is fogoly vagyok, de nem úgy, mint te, hanem úgy, ahogy ma szerte a világon szokásos, hadifogoly...

- Csak nem... Nem értem! A hadifoglyok nem így szoktak kinézni...

- A magyarázat elég egyszerű; te azt hitted, hogy te Istvánffy Ivánnal találkoztál; én pedig itt Iván Stefanovics Petrovicsa vagyok...

- Csak nem a világhírű orosz író?

- Valahogy olyanformán. Nálatok is sok könyvem jelent meg, írta: Iván Stefanovics, fordította: Iván Petrovics.

- Nahát! ez egyenesen csodálatos...

- Valóságban tehát hadifogoly, akinek a fentiek a mellékfoglalkozásai. Nagyon jó dolgom van, de mint rab, haza nem juthatok...

- Értem. Valami, de Kataka biztosan hazavár...

- Ha tudnám, hogy vár, de mióta frontra vezényeltek, sok éve még hírt sem hallottam róluk...

- Nem leveleztek?

- Minden hónapban írtam, válasz nem jött, ma már tudom, hogy írásaim nem juthattak oda, ő pedig nem tudhatta a címemet. Azt azonban, hogy biztosan hű és visszavár...

- Várj csak! Gondolkozom. Én közelebb tudnálak hozzá segíteni, tőlünk hamarabb haza is juthatnál... Itt már bűzlik valami; jobb volna, ha akkor már nem lennél itt.

- De hogyan?

- Én az angol követségen mindent el tudok rendezni; angol útlevéllel egyszerűen velünk utazol.

- És a kislányom?

- Látom, hogy azóta nem sokat javultál... szép nő?

- A kislányom? Ő valóban nagyon szép; kislány, tehát nő, de nőni kell neki, mert csak három éves...

- Az anyját kérdeztem, hogy szép-e?

- Édes, aranyos, odaadó, hűséges teremtés volt? Kislányunk születése után néhány nap után meghalt...

- Fogadd részvéteimet, tudom, fájt neked az elvesztése.
- Valóban nagyon fájt, habár nem voltam szerelmes belé; mindig házámba, Katakához vágytam, és vágyom vissza...
- Egyezz bele a tervembe; természetesen visszük a kislányodat is!
- Nagyon hálás vagyok neked. Megyek, azaz Natasámmal megyünk.
- Akkor azonnal készülj fel titokban elutazásra! Batyut ne hozzál, nálunk arra nem lesz szükséged. Holnapután indulunk. Kislányoddal arra sétálsz; együtt felsétálunk a partmentén horgonyzó hadihajókra, ott már Gordon Steve, vagy Steve Gordon, mert ez a neved: az útlevelemben a kislányával hazautazik. Különben is, ahogy a fedélzetre léptél, az már Anglia területe, onnan levenni téged már nem lehet.

A helyi szervezetek nem is sokat törődtek a szövetséges hatalom hadihajójával, és hogy ki száll fel arra, így Iván a kislányával angol területre léphetett. Bob és felesége a hajóhídon várta.

- Flórica! Csókold meg ezt a falusi tekergőt. Jelenlétemben még a csókot is engedélyezem, már csak azért is, mert valaha ő mutatott be neked, neki köszönhetem, hogy a világ legszebb asszonya ma az én feleségem.

A csinos asszonyka valóban Iván nyakába borult, és sebesen kezdett vele románul beszélni. - Jaj, de örülök, hogy egy földimmel találkozhattam itt.

- De ő az én apucikám, nem a tied - szólalt meg a szösi kislány...

- Nézd ezt a kis csöppséget! alig látszik a földtől, és már is féltékeny!

Steve Gordon angol állampolgár a kislányával és két vendéglátójával letelepedett a fedélzeti padok egyikén, és az asszonykájával, ami érthető is, anyanyelvén románul kezdett beszélni, hiszen évek óta nem is hallott román szót. Nevetve mondta a kislánynak, akit ölébe kapott: - Teljesen igazad van, hogy félted apukádat, mert én sem bízom teljesen benne, és itt van, Flórica néni; nézd, milyen veszedelmesen néz apukádra azokkal a csillogó szemeivel. Ne engedjük, hogy olyan nyelven beszéljenek, melyet kettőnk közül egyikünk sem ismert. Szöszi! Nekünk össze kell tartanunk, amíg hajókázunk Londonig.

Mind nagyon jól mulattak a legújabb szövetség megalakulásán.

++XIII++

Elindult a hajó; út közben több helyen kikötött, de két nap múlva így is elérték Angliát. Bob nem engedte, hogy a barátja Londonban foglaljon szállást, bár a sok megjelent könyveivel szépen keresett, hanem a vidéki kastélyába vitte őket.

- Ez itt teljesen a ti tanyátok, minden személyzettel együtt. Mi az asszonykával együtt úgy is mindig úton vagyunk, Európa nagyobb városait együtt járjuk be üzleti ügyben. Magammal viszem, mert nekem kellemes, ha mindig a közelemben van; meg azt is bevallom, hogy féltékeny vagyok, bár soha arra nem adott okot. De tudod te is, hogy az édességet mindig körülöngiák a legyek; nem akarom még azt sem, hogy kísértésnek legyen kitéve. Akinek ilyen kincs jutott, az védje is meg! Szóval, ez teljesen a ti tanyátok.

Itt nyugodtan bevárhatod, amíg a békét megkötik, és hazautazhattok. Nyugodtan dolgozhatsz, írhatod a regényeidet; én gondoskodom, hogy a kiadóink kis is adják

Természetesen angolul gondolom; nekünk sem árt, ha egy Gordon Steve nevű jó írónk lesz. Látod, én már is magyarul mondom a neved, vagyis a keresztnévet teszem hátra.

Így történt, hogy Tolsztoj, Dosztojevszkij, és Gorkij regényei, Puskin költeményei egymásután jelentek meg remek fordításban az angol könyvpiacon, a műfordító: Steve Gordon.

Eljött az idő, befejeződött a háború; a központi hatalmak lerakták a fegyvert a győztesek előtt. Megkezdődött a sokáig elhúzódó békekötési huzavona, míg végre Trianonig is eljutott. Még azután is jelentős idő telt el, míg a hazautazásra gondolhattak. Amikor végre lehetővé vált, azonnal indultak.

Mivel jelentős összeköttetéseket szerzett, mint a követség kereskedelmi attaséja térhetett vissza Budapestre. Alaposan megfontolva jutott arra az elhatározásra, hogy a fővárosban keresi a hozzátartozóit, mert abban biztos volt, hogy apósa nem maradt a békekötéskor a Romániának ítélt Erdélyben.

Azonnal kutatáshoz fogott. Legelőször a pályaudvarok külső vágányain veszteglő vagonvárosokat járta végig; minden kocsinál érdeklődött, de csak annyit tudott elérni, hogy az apósa már évekkal ezelőtt nyugdíjba ment, azóta nem tudják, hogy merre lehet. Sehol, semmi nyom, amerre elindulhatna...

Amikor tehetette, a kis Natasával mindig az járta az utcákat, hátha olyan ismerősre akadna, aki útba tudná igazítani. Egy ilyen alkalommal a kislány megkérdezte:

- Apukám! Mi mit keresünk?
- Nem mit, Kicsikém, hanem kit! Anyukádat keressük.
- Azt mondtad, hogy régen itt hagyott... Én sohase láttam, miről ismerjük meg?

- Kicsikém! Mindig, mindenkit nézzél meg. Ha látsz egy szép aranyhaját, a legszebbet, az lesz a te anyukád.

A legkedvesebb helyük a Népliget volt. Oda nagyon gyakran kísértáltak. Egy játszótérnél letelepedtek, ahol a homokozónál rendszerint több apróság volt, akikkel Natasa jól eljátszogatott. Ő addig egy távolabbi padon az újságokat olvasta. Itt csend volt, és jó levegő, senki sem zavarta. A kislánya is jól szórakozott. Észrevette, hogy nem csak ők a rendszeres látogatói a játszótérnek, hanem egy teljesen hófehér hajú tipegő öregúr is, olyan ötven éves forma, unokájával is oda jár.

Arra aztán igazán nem is gondolhatott, hogy az éppen az ő keresett apósa lehet, mert amikor ő a harctérre indult, akkor még koromfekete hajú, fiatalos mozgású férfi volt.

Eszébe se jutott, hogy azóta hosszú évek múltak el, ráadásul a háborús zűr-zavar, és gond, ami az emberek arcán mozgásán súlyos nyomot hagy... A férfi tőle messze, a játszótér túlsó felén, az ő megszokott helyére telepszik, és onnan figyeli a játszó gyerekeket. Nem kerülte el a figyelmét, hogy az ő kislánya éppen azzal a fiúval kötött szorosabb barátságot, aki vitézül megvédelmezi a kis lánypajtását, ha valaki bántani akarta. Igaz, hogy néha ők is hajba kaptak, de aztán újra szent volt a béke, nyugodtan játszottak tovább.

Egy alkalommal a kis Natasa kézen vezetve idősebb pajtását, odahívta hozzá.

- Apucika! Nézd! Ez a Peti az én barátom.

- Gratulálok, Kicsikém, nagyon jól választottad ki a gavallérodat, rendes fiúnak látszik. Gyere közelebb fiacskám, hogy fogjak veled kezét.

- Idegenekkel nem állok szóba.

- Már nem vagy idegen. Csöpi bemutatott.

- Ez a lány nem is Csöpi, hanem szöszi, és ő még kicsi, így az ő bemutatása nem számít!

Azzal visszaszaladt a homokozóhoz. Natasa bús képpel követte.

Iván elgondolkozott, és mosolygott a lefolyt jeleneten. Ez a mokány kisfiú valakire emlékeztette; határozottan tetszett neki. Úgy látszik, hogy egy kissé vadóc, de majd valahogy megbarátkoznak.

Az a fő, hogy a kislányának kitűnő játszótársat jelent, aki akár meg is védelmezi.

Egy másik alkalommal a belvárosban sétált Natasával, mikor előttük egy nőt vett észre, aki sebesen haladt a Duna felé.

Termete, mozgása minden, az ő Katakájára emlékeztette, de a lassan haladó kislánnyal nem tudott közelebb jutni hozzá, így az arcát nem láthatta.

Igaz, ha véletlenül össze is találkoznának, nem biztos, hogy ráismerne a körszakállas férfire, aki ráadásul állandóan vastag keretű szemüveget visel.

++XIV++

Peti természetesen elmondta a kis lánypajtásának, hogy az a szép hófehér hajú öregúr az ő nagypapája, akivel egész nap együtt vannak, aki neki mindent megmutat, s amit kér, azt megvásárolja. Jártak már ők mindenfelé, voltak az Angolparkban, az Állatkertben, utaztak hajón, gyakran még a körhintára is felült vele. Egyszóval igen jó barátok. Szöszti többször kérte, hogy vigye oda hozzá, mert ő is bemutatta neki az apját, de a fiú nem vitte oda. Egyszer a játékokon megint hajba kaptak; Natasa erélyesen kijelentette: - Add vissza a lapátomat, és a vödörömet!

Pali ugyanolyan határozottan megtagadta:

- Nem adom, az enyém!

- Ha nem adod, beárullak Zsiga bácsinak... - Már a nevét is tudta, a fiú beszédjéből. Mikor látta, hogy ismételt felszólítása is eredménytelen maradt, odaszaladt, és megszólította:

- Zsiga bácsi! Verd meg Petit! - Az öregúr meglepetve nézett rá, mert a lányka magyarul szólította meg őt. Már többektől is érdeklődött, így tudta, hogy a lányka az angol kereskedelmi attasé leánya. De akkor honnan tud magyarul? Azon eddig sem csodálkozott, hogy azok ketten együtt játszanak, mert tudta, hogy a gyerekek megértik egymást, ha más nyelven is beszélnek, de ez a kicsike remekül beszél magyarul. Úgy látszik, hogy az angol apja magyar nőt vett feleségül, ami mindent érthetővé tette. Barát-ságosan felelt neki:

- Miért verjem meg? Talán bántott téged? Mindig mondom neki, hogy a nőekkel szemben a férfi legyen mindig udvarias...

- Néha az, de a játékomat mindig elszedi. Ugy-e, meg fogod büntetni érte?

- Nézd, aranyoskám, majd otthon, mert itt, ahol sokan látják, nem bánthatom, az egy férfire nézve megszegyenítő lenne.

- Jó, nem bánom, de ugy-e, mindig ide jöhettek, ha bánt engem? Te Zsiga bácsi, nagyon tetszel nekem. Tudod, nekem nincs senkim, nincs nekem nagypapám sem... Anyucit se láttam soha... Csak az édes Apukám... Ha egy kicsit engem szeretnél, én is nagyapónak szólíthatnálak... Éppen olyan szép fehér hajad van, min az én anyukámé volt. Máskor is idejövök, ha Peti bánt...

- Csak jöjj, aranyoskám, én is szeretem az ilyen kislányokat, mint te vagy.

Ettől kezdve gyakran odaszaladt a legkisebb baját is elpanaszolni. Boldog volt, hogy az öregúr látszólag mindig neki adott igazat. Határozottan hiányzott, ha egyszer-egyszer valamelyikük nem jelent meg a játszótéren. Igazi barátság fejlődött ki közöttük.

++XV++

Egy alkalommal Kató korábban fejezte be az iskolai munkáját. Arra gondolt, hogy nem megy haza, mert ilyenkor az apja a kisiával a szokott kedvenc helyükön, a Népligetben vannak. A tantestület ismerte az édesapját, és a kisiút is, de arról úgy tudták, hogy rokon gyerek. Ő végtelenül örült, hogy apja nála tölti a nyugdíjas éveit; így a gyerek gondja sem nyomta a vállát; legbiztosabb oltalom a nagypapa. Körülnézett, de nem látta őket sehol; arra gondolt, hogy még nem értek ide. Elhatározta, hogy majd vár rájuk. A játszótéren azonnal felfedezte a fia kicsi pajtását, akire szösze hajáról nem volt nehéz ráismerni. Nem játszott, hanem mindegyre kutatóan nézett körül. A szemközti oldalon látta kislány apját is, amint elmerülve egy újságot olvasott, aztán úgy látszott, hogy elnyomta az álom, mert kiesett az újság a kezéből. Apja elbeszéléséből tudta, hogy az angol követség kereskedelmi attaséja. Inkább a kislányt figyelte. Egy negyedóra is eltelhetett, egyszer csak a kislány az apjához szalad, de azonnal csalódotan fordult vissza, mert látta, hogy alszik. Aztán megpillantotta Katót Zsiga bácsi padján. Előbb egy kicsit tétovázva közeledett felé, de aztán hozzászalad.

- Néni! Nem láttad Petit?

- Nem láttam, én is őt várom. Te honnan ismered?

- Nem tudod? Ő a Zsiga bácsi unokája és az én barátom. Mindig együtt szoktunk homokozni. Zsiga bácsit ismered?

- Hogyne ismerném, ő is jó barátom. Azért is szeretem, mert olyan szép fehér haja van. Ő is szeret engem; mindig megpuszil, mikor jönnek.

Akkor is, amikor mennek. Jó Petinek, neki nagypapa, és anyukája is van. Nekem mindketten megígérték, hogy jönnek, és még nincsenek itt.

- Ha ők neked megígérték, biztos, hogy jönni fognak, csak valami miatt késnek. Addig beszéljünk ketten!

- Jó, mert te nagyon tetszel nekem.

- Te is nekem. Mi a neved, Kicsikém?

- Natasa. Ugy-e, csúnya név? Én nem szeretem.

- Te orosz vagy?

- Te ezt nem tudod? Onnan jöttünk ide már régen azért, hogy megtaláljuk az anyukámat... Sokáig utaztunk... először olyan helyen voltunk, ahol semmit sem értettem. Úgy beszéltek, mintha étellel lenne tele a szájuk.

Aztán voltunk olyan helyen, ahol úgy beszéltek, mintha énekelnének, ezt nem értettem. Apuci mindenütt tudott beszélni azokkal is. A végén ideértünk, itt nagyon jó, mert mindenki úgy beszél, mint én...

- És anyukád elveszett, hogy keresnetek kell?

- Én anyukámat sohasem láttam.

- Akkor miről ismered meg, ha találkoztok velem...

- Óh, az könnyű. Apuci mondta, hogy mindig azt nézzem, hogy kinek van olyan aranyosan csillogó haja, és azt, hogy ki a legszebb. Az biztos, hogy én ráismerek...

- Milyen volt az anyukád? Hátha én tudnék segíteni neked?

- Mondtam, hogy sohasem láttam, de a fényképét megmutathatom, az itt van a táskámban.

Egy nagyobb méretű fényképet vett elő. Kató egy határozottan szép nőt figyelhetett meg, aki szerinte is hasonlított kissé rá, de a cirill-betű.

Ilyen betűs felírást nem tudta elolvasni.

- Mi volt az anyukád neve?

- Tamara; olvashattad ott, mert az van odaírva. Apuci azt mondta nekem...

- Nagyon szép nő a te anyukád. De te azt mondtad az előbb, hogy aranyzőkét kerestek; anyucidnak nem szóke a haja...

- Te még azt sem tudod? A nők festeni szokták a hajukat...

- Látod, az valóban megtörténik.

- Ugye-e, te is elismered, hogy szép volt; és csak most veszem észre, hogy a te hajad olyan aranyos szóke; mindjárt szaladok apucihoz, és megmondom neki, hogy én megtaláltam az én édes anyucimat...

- Megtaláltad?

- Igen. Te vagy az én anyucim!

- Sajnos, nekem csak fiam van, Peti...

- Peti a te fiad? Akkor mi testvérek vagyunk, és Zsiga bácsi az én nagyapóm.

- Hogy hívják apukádat?

- Óh, annak sok neve van. Figyeltem, hogy ha bácsik jönnek, ennek azt mondja, annak meg mást...

- És te mind ismered ezeket a neveket?

- Hogyne, mikor sokszor hallom: Iván Stefanovics, Iván Petrovics, Steve Gordon most, de nekem ő csak Apuci! Ugye, ez a legszebb?

Tudod, hogy ő nekem sohasem mondja úgy, hogy Natasa. Tudja, hogy ezt nem szeretem.

- Hát hogy szokott szólítani?

- Csak úgy, hogy Nyuszikám, vagy Katakám...

Nagyot dobbant az ő régi neveinek hallatára a Kató szíve, Iván őt mindig ezen a két néven szólította. Tegnap olvasott egy könyvet, amelynek írója és fordítója a kislány által említett nevek voltak. Oroszból magyarra fordított mű volt. Már akkor arra gondolt, hogy az író oroszul ír, de magyarul gondolkodik, még a név is feltűnt neki. A kislány szavai meggyőzték, hogy az orosz író az a műfordító az angol katonai attasé, csak egy személy, mint kislány mondta; negyedik neve az ő keresett vőlegényének, a neve: Péterffy Iván. Arra gondolt, hogy fél előtte jelentkezni, mert bünt követett el ellene; attól retteg, hogy nem nyerhet bocsánatot, mert itt van a hűtlenségének eleven bizonyítéka, ez az aranyos kis fecsegő. Azt is tudta, hogy ő még mindig szereti. Hogy ellene vétett, arra felmentést ad az eltelt hosszú idő.

Hogy őt nem feledte el, azt bizonyítja, hogy nagyon keresi. Érezte, hogy ma még nem tudna vele találkozni; szüksége van még legalább egy napra, hogy nyugalma visszatérjen.

Amíg ezeken gondolkozott, a kis szösz nem szólt semmit, csak szorosan odabújt hozzá, és simogatta a kezét. Végre aztán mégis megszólalt:

- Tudom, haragszol rám azért, hogy rád ismertem. Te tovább is bújócskázni szerettedél volna. És az olyan jó, ha hozzád bújhatok, ha te engem néha megölelsz, mint az előbb. Ígérem, hogy nagyon jó kislányod leszek.

Ne kergess el!

- Dehogy kergetlek el, aranyoskám. Dehogy haragszom rád. Sőt, én is úgy érzem, hogy én vagyok a te anyucid, s te az én aranyos kislányom... Most azonban nekem haza kell mennem, de ígérem, hogy holnap ilyenkor itt leszek.

Amit anyukád megígér, azt meg is tartja. Most ne zavard apucidat, fáradt, aludja ki magát.

Ha felébred, meséld el neki, hogy te megtaláltad az anyukádat. Ha ő is látni akarja, holnap legyen itt veled, de csak akkor, ha a szakállát leborotválja... Nem felejtetted el?

- Nem. Még ha nem is akar jönni, akkor is idehúzom, hogy ő is lássa az én édes, aranyos anyukámat!

Összecsókolta a kedves kis fecsegőt, és gyors léptekkel megindult vissza az iskolába; ott most senki sincs; egyedül szeretett volna maradni a gondolataival.

A kis Natasa dehogy tudta kivárni, míg az apukája felébred, azonnal, ahogy Kató eltávozott, rohant apjához, már messziről hangosan kiáltozva:

- Megtaláltam! Megtaláltam!

Kató távozása közben hallotta, és mosolygott, hogy a kis türelmetlen első dolga, hogy apját felzavarja a hírrel, mikor felébredt, már csak egy női alakot pillantott meg a közeli iskolába belépni. Mikor a lányka nem szűnt meg kiabálni, hogy:

- Megtaláltam! Apucikám! Megtaláltam! - magához húzta a kis örvendzöt, és úgy kérdezte:

- Kit találtál meg, Katakám?

- Azt, akit már régen keresünk. Anyucit. Az én aranyos, drága Anyukámat.

- Hogy találtál rá?

- Tudod, hogy Peti az én barátom; őt kerestem. Odamentem hozzá; kérdeztem, ő is várja, mert az ő fia. Mondtak nekem, hogy te a legszebbet keresed. Láttam, hogy ennél szebb nincs. A nyakába ugrottam, összecsókoltam és azt mondtam neki:

- Te vagy az én anyucikám, akit olyan régen keresünk.

- És ő mit felelt?

- Nagyon nevetett, és azt kérdezte, hogy miről ismertem rá? Mondtam, hogy ő a legszebb, és aranyhaja van. Aztán magához szorított, és beszélgettünk. Megmutattam neki a Tamara mama képét is. Sokáig nézte. Aztán eltűntek a ráncok a homlokáról. Vallatott, kérdezett, és nevetett, közben mindig megcsókolt. Az olyan jó volt. Most olyan boldog vagyok, mert nekem is van anyukám, mint a többi gyereknek, és tudom, hogy szeret, mondta is.

- És a végén mégis itt hagyott.

- Ne hidd! Azt mondta, hogy holnap ilyenkor hozzalak el téged is, de ne merj szakállasan a szemé elé kerülni. Tudom, hogy az én anyukám megtartja az ígéretét.

Ekkor már Iván is az ölébe kapta, ő is összecsókolt a kislányt. A zsebéből egy könyvet vett elő, és abba pár ajánló szót írt.

Aztán a kislányt kézen fogva ő is az iskolához sietett, és becsengetett a kapun. Rövid idő múlva megjelent az iskolaszolga; attól megkérdezte:

- Ki volt az a fiatal nő, aki pár perccel ezelőtt ide belépett?

- Bene Katalin, az iskolánk igazgatónője.
- Egy nagy bankjegyet nyomott a markába, és megkérte:
- Legyen olyan jó, és ezt a könyvet adja oda neki.
- A legnagyobb készséggel, uram. - Boldog mosollyal szemlélte a markába nyomott pénzt, amelynek értéke többhavi fizetését is elérte.

++XVI++

Kató az iskolájába sietett. Tudta, hogy ott ma senki sem fogja zavarni. Magányra volt szüksége, hogy jól átgondolja a kislánnyal folytatott beszélgetését. Az kétségtelenné tette, amit a könyveket olvasva sejtett, de nem hitte, hogy az valóság lehet.

A kis fecsegőre volt szükség, hogy arról meggyőzze; mert a beszéde világosan mutatta, hogy Iván Stefanovics, Iván Petrovics, Steve Gordon csak egy személy, akinek igazi neve Istvánffy Iván. Több könyv viselte a nevét már a könyvtárakban is, azokat többször átolvasta, talán akkor azt sem tudta, hogy miért.

Most már ismerte az okot: az orosz költő, az orosz író, az angol műfordító egyaránt magyarul gondolkozott. Sőt, hogy most újra szemlélte, az egyik versben még a Kataka címet is felfedezte. Most vette észre, hogy a könyveket Bene Iván fordította magyarra. Már azt is megfigyelte, hogy Tamara, Natasa, Kataka, nyuszika szavak itt-ott feltalálhatók azokban.

Amint mindezt végiggondolta, bekopogott az iskolaszolga.

- Igazgató néni! Egy magas férfi egy kis szöszeke kislánnyal csengetett be; megkért, hogy ezt a könyvet adjam át.

- Nem mondta, hogy ki küldi?

- Nem, csak annyit, hogy adjam át...

- Csak tegye ide az asztalra, Jóska bácsi! Köszönöm!

Kezébe vette a könyvet; s meglepetéstől felugrott; szeméből kicsordult a könny; alig tudta kibetűzni a címlapot:

- „A megtévelyedett. Írta: Iván Stefanovics, fordította: Bene István.”

Felnyitotta. Az első lapon ott volt a jól ismert kézírás:

- Ha elolvasod, talán bocsánatot nyerek. Iván.

Mohón fogott az olvasáshoz, le sem tette, amíg a végére nem ért. Egy fiatal vőlegény élettörténete volt leírva, aki az eljegyzése után két nappal, az esküvője előtt kiment a frontra, ott az első nap fogságba esett. Aztán hűségesen minden, ahogy következett. Nem szépített semmit.

Azt is, hogy írt minden hónapban, de azokra feleletet sohasem kapott; csak sokára tudta meg, hogy miért. Verseket, regényeket írt, azokat idegen nyelvekre fordította, hogy talán azok a menyasszonya kezébe kerülhetnek, és azokról felismeri az író. Elveszett, de ő keresi mindenütt; remél még mindig; hiszi, hogy bocsánatot nyer, ha rátalál.

A regényben máshol volt a helyszín, költött, kitalált nevek a szereplők, de ő tudta, hogy az ő életük hűséges története.

- Betyár voltál ott is; hiába állítottad valaha, hogy neked a szép csak érdek nélkül tetszik. Megbocsátom a bűneidet; a véres zivatar, a hosszantartó háború, az a sok nehéz év volt az igazi oka az eltévelyedésednek. Nagyon nehéz évek múltak el azóta, de én vártam, mert éreztem, tudtam, hogy élsz, és visszatérsz. Már azok az idegen nyelven írt könyvek sejtették ezt velem; de ez az utolsó könyv bizonyít. Csak az a tudat legyen a büntetésed, hogy nem te, hanem az aranyos szőke csöppség ismert fel, és talált az anyukájára; úgy szeretem máris, vagy talán még jobban, mintha én szültem volna.

Észre sem vette, hogy magában beszél, és nem egyedül van az irodájában. Az apja aggódott, hogy már elmúlt éjfél, és a lánya még mindig nem tért haza; keresésére indult, s megdöbbenve vette észre, hogy a lánya önkívületben hangosan beszél.

- Katókám! Mi van veled?

- Apám! Nézd a könnyes szemem, de az örömtől! Hazajött Iván! Neked teljesen igazad volt, mert ott is betyár volt; de meg is bűnhődött. Én is megbocsátok neki. Te is azt teszed, ha ezt a könyvet elolvasod.

- Hol van Iván, ha visszatért? Találkoztál vele?

- Nem találkoztunk.

- Hát akkor?

- Egy kisangyalt küldött előre: a te aranyos kis Szöszikéd fogja holnap hozzám vezetni...

- Még mindig nem értem.

- Tegnap, az talán ma délután; látod, azt sem tudom, hogy milyen nap van. - Nem jelentetek meg a Népligetben, ahol rátok vártam. Az a csöppség nálam érdeklődött, hogy láttam-e az ő Peti barátját, és Zsiga bácsit?

- Az nagyon aranyos gyerek...

- Aztán sokáig beszélgettünk. Elmondta, hogy ő sohasem látta az anyukáját, de ő és az apja mindig keresik... Az apukája azt mondta, hogy arról ismerheti fel, hogy az a legszebb szőke hajú nő az egész világon. Ő látja, hogy nálamnál szebb sehol sincs, tehát csak én lehetek az ő anyukája.

Szeressem őt úgy, mint ő szeret engem.

- Láttad az apját?

- Már sokszor láttam messziről, de a távolság és a körszakáll miatt nem ismerhettem rá. Ma is ott szunyókált a játszótér másik oldalán.

- És mi lesz most?

- Megkértem Szöszikét, hogy holnap az apjával együtt ott, de borotvál-tassa le a szakállát, mert ha nem, anyuci nem ismerhet rá, és nem áll vele szóba.

Biztos vagyok benne, hogy Szöszi el fogja hozni.

Van egy tervem. Addig te olvasd el ezt a könyvet! Holnap délután jöjj el a rendkívüli tantestületi értekezletünkre; ott lezárjuk a múltat, és meg-kezdjük a jövőt.

- Nekem sem áruod el, hogy mi lesz azon az értekezleten?

- Ne haragudj, apukám! Érdekesebb lesz, ha ott tudod meg. Most menjünk haza; tudom, hogy évek óta először, jól fogok aludni. Petinek nem kell panaszkodni, hogy könnyeimmel mindig bevezem a párnáját. Mindig mondtam ugy-e, hogy él, és visszatér.

++XII++

Másnap reggel a tantestület tagjai, mikor tanításra érkeztek, a hirdető táblán a következő hirdetményt olvasták:

„Kérem a tantestület tagjait, hogy délután öt órakor jelenjenek meg a tanácssteremben; rendkívüli értekezletet tartunk. Négy neves külföldi vendég érdeklődik munkánk iránt; tiszteletüket egy kis ünnepséget tartunk a következő nap ennek emlékére igazgatói szünet!”

Hogy Kató milyen előkészületet tett, azt nem tudhatták. Csak akkor lepődtek meg, amikor a tanácssteremben gyülekezni kezdtek; szépen terített asztal, tányérok, evőeszközök, borospoharak voltak az asztalon, sőt, minden teríték előtt egy szál szegfű. A sarokban egy-egy egész sor palack.

- Ez az értekezlet nem ígérkezik unalmasnak.

- Csak gyakrabban érkeznének ilyen külföldi előkelőségek!

- Alig hiszek a szememnek; olvassátok ezeket a feliratokat: „Villányi,” „Egri,” „Badacsonyi,” „Tokaji,”...

- Nincs tovább? Hiányzik a „Törley.”

- Ki tudja? Még az is következhet ilyen kezdet után...

- Vajon kit terhel ezeknek az ára?

- Miért bánt téged? Valószínű, hogy mi ürtjük ki.

Kis csoportokban ilyen megjegyzések mellett vártak az értekezlet kezdetére. Kató először az iskolaszolgálóhoz ment, és annak a következő utasítást adta:

- Jóska bácsi! Menjen a ligetbe a játszótérhez. Nemsokára odaérkezik egy magas férfi egy szőszke kislánnyal. Mondja meg nekik a következőt:

„Igazgató néni elnézésüket kéri, hogy nem személyesen jelent meg, mint azt ígérte; jelenleg tantestületi értekezleten van. Engem kért, hogy vezessem oda Önöket, ott a vendégszobában várják be, amíg az értekezlet véget ér.”

- Mikor oda bevezette, nekem jelenti az irodában.

Minden terv szerint haladt. Mikor Jóska bácsi jelentette, hogy a parancsot végrehajtotta, Kató is a tanácsterembe sietett, és helyet foglalt az asztalkája mellett.

- Kedves Kartársak és Kartársnők! Először is, bocsánatunkat kell kérnem, mert ma én nem tartottam be a pontos időt, pár perccel késtem. Az oka: hogy vendégeinkre vártam, akik sajnos, még nem érkeztek meg, így várakoznunk kell. Megkérem fiatal kartársaimat, hogy poharainkat addig is töltsék tele, úgy könnyebb lesz a várakozás. Hogy ne legyenek ismeret nélkül, felhasználok az időt arra, hogy bemutassam őket.

Közben odasúgott az apjának:

- Peti hol van?

- Megkért, hogy engedjem a tornacsarnokba; ott nagyon szeret tartózkodni. Van ott négy nagyobb lányka, azok ügyelnek rá.

Megnyugodva fordult a jelenlévők felé, és folytatta a beszámolóját:

- Tehát az első látogatónk neve: Iván Stefanovics. Mind ismerjük őt a könyveiből; minden megjelent műve eredetiben és fordításokban megvan a könyvtárunkban. Ürítsük az első poharat az ő egészségére!

- Az a híres író, költő?

- Igen. Emigrált a cári Országból Angliába, most tanulmányútján hazánkat is felkereste. - Az éljenzés elhangzása után kérte, hogy újra töltsék meg a poharakat, aztán folytatta:

- Második vendégünk Iván Petrovics, a költő legjobb barátja és kísérője, aki az írásait idegen nyelvekre lefordította.

- Éljen! Éljen! Ő is megérdemli, hogy a tiszteletére is ürítsünk egy pohárral...

- A harmadik vendég Steve Gordon, ugyancsak a műveinek fordítója, és a legrégebb jó barátja, aki mint az angol követség kereskedelmi attaséja tartózkodik hazánkban...

Már ki sem tudták üríteni a badacsonyival töltött poharakat, mikor nagy csatazaj hallatszott a szomszédos vendégszobából. Két gyerek veszekedett.

- Peti! Add ide a játékomat!

- Nem adom, mer az nem a tied, hanem az enyém!

- Apucikám! Ugy-e, hogy nem a Petié, hanem az enyém? Azonnal add vissza!

- Nem adom! Én erősebb vagyok, nem félek tőled!

- De Zsiga bácsi még nálad is erősebb. Beárullak...

- Nem mersz.

- De itt van Anyukám is, hallottam a hangját, neki is beárullak. Aztán sírhatsz!

- Ott gyűlés van. Oda nem mehetsz! Nem szabad bemenni!

- Nem adod? Akkor megyek...

Az ajtóhoz szaladt, benyitott, jól becsapta maga után az ajtót és megvetette az ajtó hátát, hogy ellenfele ne követhesse, csak azután nézett körül.

Meglepetve nézte a sok bácsi és nénit, majd felfedezte öreg barátját, hozzá sietett.

- Zsiga bácsi! Peti megint rossz. Megint bánt... Ugy-e, nekem segítesz?

- Majd rendezzük az ügyet, - vigasztalta végigsimítva a haján.

Ebben a pillanatban vette észre Katót; mint villám, ugrott fel az ölébe, és szorosan hozzásimult.

- Édes, aranyos egyetlen Anyukám! Ugy-e, te megvédesz?

- Megvédlek, aranyom, hogyne védeném az aranyos kislányomat...

A tréfás zeneszerző törte meg a csendet, ami a kislány belépését követte.

- Igazgató néni! Elismerem, hogy ez a negyedik vendég a legédesebb, ez a drága Szöszike igazán megérdemli, hogy az egészségére kiürítsük aszú-borral telt poharainkat.

- Szöszike valóban megérdemli azt, hogy megéljenezzük, de a negyedik vendég nem ő, hanem az édesapja, aki a felfordult világ, a sokévi hadifogság után csak most tudott visszatérni a hazájába: az én vőlegényem, Istvánffy Iván. Tehát poharunkat ürítsük a hazatért apa és kislány egészségére!

Az éljenzés nem akart szünni, csak akkor csendesedett némileg, mikor Vince bácsim a korelnök megszólalt:

- De Igazgató néni! A bort mind megittuk, s még mindig nincsenek itt a vendégek!

- Látja? Erről majdnem megfeledkeztem. Bizonyára már itt várakoznak a vendégszobában. Jóska bácsit megkérem, hogy vezesse be őket.

- Azonnal átszóllok oda a hangszórón! Iván Stefanovics, Iván Petrovics, Steve Gordon! Kérem, fáradjanak be a tanácsterembe!

Az ajtóban megjelent egyedül Istvánffy Iván; lehajtott fővel, alázatos tartással ottmaradt, csak félve nézte a menyasszonyához szinte odatapadt kis Natasát. A csendet a kislány törte meg: - Apuci! Gyere már, nézd meg, ő az, az én aranyos anyucikám! Nála szebbet sehol sem találsz. - Ugy-e, Zsiga bácsi!

- Igazad van, aranyoskám! Valóban ő a legszebb, ő a legaranyosabb és a legjobb is.

Végre Kató is megszólalt: - Hallod? Te gonosz tekergő... a kislányunk hív, ezért az aranyos csöppségért minden bűnödöt megbocsájtom! - A következő pillanatban a szorosan összeölelkező család ott volt az őket körülfogó, éljenző, meghatott nevelők gyűrűjében.

Ekkor lépett be Peti, aki eddig a vendégszoba sarkában duzzogott.

Észrevette az összefonódó hármass csoportot, odaszaladt, s az Iván kabátját rángatva erélyes hangon kiáltott:

- Bácsi! Ne puszilja az én anyukámat!

Óriási derűtség támadt, mely csak akkor szűnt meg, mikor a kis Szöszi megszólalt: Látod, Zsiga bácsi? Én azonnal felismertem az anyukámat, és Peti még az apját sem ismeri! - A bejelentést még nagyobb derűtség fogadta; aztán Kató szólt:

- Kisfiam! Ő a te apukád, akit mi olyan régóta várunk!

Peti még úgy is gyanakodva szemlélte, mikor apja a magasba kapta, és magához ölelte, de akkor is neheztelve mondta:

- Hamarabb is hazajöhettél volna, anyuci minden este sírt és mindig az én párnám lett vizes...

Az igazán szokatlan jelenet végén Vince bácsi szólalt meg: - Igazgató-nőnk nekünk négy vendéget ígért, s ez akárhogy is nézem, csak egy.

Kató boldog mosollyal felelt:

- Vince bácsi! Csodálom, hogy egy matematikus nem tudja, hogy a kivételek erősítik a szabályt; nézd meg jobban, mert mind a négy ott áll előtted: Iván Stefanovics, Iván Petrovics, Steve Gordon, és Istvánffy Iván egy személy. De láttam, hogy az előbb suttogtál valamit Jóska bácsival, és most itt jönnek a pincérek jól megrakva; nem mondanád meg, hogy ez mit jelent?

- Azt, hogy a világrekordra is inni kell!

- Világrekordra?

- Az előbb kételkedtél a matematikai tudásomban, bizonyítanom kell. Mindenki előtt világos és érthető, hogy a te Ivánod, a mi kedves barátunk a hadifogságból végre hazatért; mint matematikus kiszámítottam.

Peti jelenléte megmagyarázható, lehetséges, sőt, érthető, de hogy több-ezer kilométerre innen, az egész nagyantant óriási seregein át hogyan jelentkezhetett ez az aranyos csöppség, mert, hogy itt van, kétségtelen. Mi ez, ha nem világrekord?

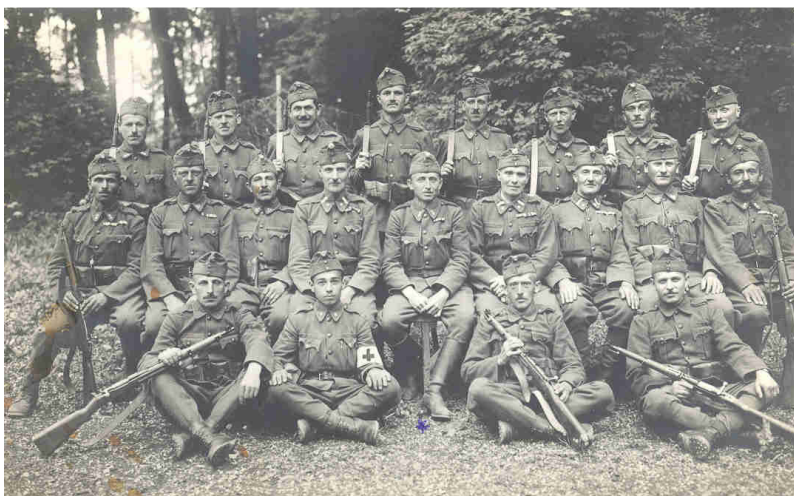
- Nézz ide, Vince bácsi! Négyet látsz: Iván, Kató Peti és Szöszi; ez bármilyen jól tudsz is számolni, mégsem négy, hanem csak egy: egy család! Hogy hiteles is legyen, megkérlek, holnap töltsd be a násznagyi szerepet.

Hogy meggyőződj arról, hogy a négy, néha csak egy, olvasd el ezt a könyvet holnapig, az mindent megmagyaráz...

{Világháború volt!}

A szokatlan történet hatására a könyv első kiadása már másnap elfogyott!

*** VÉGE ***

E kötet szerzője: Finta István a képen, az alsó sor közepén ül katonái között. Székelykeresztúron a Magyar Királyi Állami Tanítóképzőben kapott tanítói képesítést, 1914-ben. Oklevelén alig száradt fel a tinta, amikor kitört az első világháború, iskolatársaival hadi szolgálatra vonultak be. A háború alatti vitézségéért több kitüntetést kapott, mégpedig: a Károly Csapatkeresztet, a 2. osztályú Ezüst Vitézségi Érmét, a Pro Deo et Patria és a Lacso Militi kitüntetések.

A TRIANONI „BÉKE”-kötés után, a nagy orosz sztyeppéket végiggyalogolva tért a csonka hazába. Erdélyben nem maradhatott a kapott katonai rangja és kitüntetései miatt, még látogatóba sem engedték be húsz évig, kérelmét elutasították, azzal, hogy a román állam szempontjából nem kívánatos.

Egy ideig az itt élő, jómódban lévő nővérenek segített, majd kérésére egy kicsi faluba, Kisbárkányba helyezték el, ahol az első iskolát megszervezte, és a fiatalokat, és az iskolázatlan felnőtteket is tanította.